

Ocena potencjału turystycznego obszaru LGD Wstęga Kociewia w związku z realizacją programu Leader (oś 4 PROW)

Zleceniodawca:

Lokalna Grupa Działania WSTĘGA KOCIEWIA
ul. 22 lipca 4, 83-132 Morzeszczyn
tel.: (58) 536 27 19, fax: (58) 536 27 92
e-mail: lgd@wstega-kociewia.pl

Autorzy:

Zespół Lokalnej Organizacji Turystycznej KOCIEWIE:

Emilia LASKOWSKA

Jarosław WOJCIECHOWSKI

Martyna BRODZIK

pod kierunkiem Piotra KOŃCZEWSKIEGO

Materiał powstał w oparciu o dokumenty uzyskane w urzędach gmin, organizacjach społecznych oraz osób prywatnych z obszaru LGD Wstęga Kociewia. Katalog możliwości kreowania produktu turystycznego jest wizją oraz pomysłem autorskim podmiotu wykonującego zlecenie i osobiste prawa autorskie przysługują Lokalnej Organizacji Turystycznej KOCIEWIE.

Operacja współrealizowana przez Lokalną Grupę Działania Wstęga Kociewia
w ramach działania 4.31 „Funkcjonowanie lokalnej grupy działania” Programu Rozwoju Obszarów Wiejskich na lata 2007-2013

Dofinansowano ze środków Unii Europejskiej oraz Budżetu Państwa

Europejski Fundusz Rolny na rzecz
Rozwoju Obszarów Wiejskich

Europejski Fundusz Rolny na rzecz Rozwoju Obszarów Wiejskich: Europa inwestująca w obszary wiejskie

SPIS TREŚCI

- I. Wprowadzenie
- II. Identyfikacja oraz charakterystyka wiodących form turystyki
- III. Metodologia
- IV. Charakterystyka obszaru
- V. Rekomendowane potencjalne produkty turystyczne

01 :: Tajemnice Jezior Rokickich i Misterium Jednej Mszy

02 :: Wiejski Park Rekreacji w Szpęgawie

03 :: Aktywne pogranicze

04 :: Kociewskie Trasy Rowerowe

05 :: Wędrówka z Mnichem Adalbertusem

06 :: Bukowiec i Uroczysko

07 :: uwaga pole siłowe!

08 :: Gotowanie na 4 fajerki

09 :: Wierzyca - nurty natury, nurty kultury

10 :: Barwy ochronne

11 :: Parking NOSTALGIA

12 :: Aqua Vita

13 :: Calatrava to Tymava

14 :: Od mysikrólika po orła z godła

15 :: Borsucza nora - park zwierząt leśnych

16 :: To w górę, to w dół

17 :: Projekt WESPA

18 :: Wieża Wyznań

19 :: Ekstremalna Janka

20 :: Złoty akwalung

I. Wprowadzenie

Celem prezentowanego dokumentu jest przeprowadzenie diagnozy potencjału turystycznego na obszarze projektowym zdefiniowanym jako obszar 5 gmin obszaru LGD WSTĘGA KOCIEWIA: Tczew, Subkowy, Pelplin, Gniew i Morzeszczyn. Ocena ta przeprowadzona była w kontekście możliwości pozyskiwania środków z programu LEADER (Oś 4 PROW).

Jako, że efektywne planowanie działań związanych z turystyką w danym regionie uzależnione jest od analizy posiadanych zasobów LOT KOCIEWIE dokonała tej analizy, która ma spełniać następujące funkcje:

- określenie posiadanych zasobów na terenie LGD oraz określenie ich stanu,
- wskazanie potencjału i kierunków rozwoju turystyki na terenie LGD,
- umożliwienie współpracy w zakresie turystyki dla gmin wchodzących w obszar działania LGD.

Jednym z celów przeprowadzonych badań było również dostarczenie władzom samorządowym oraz podmiotom prywatnym wskazówek ułatwiających podejmowanie decyzji w ramach działań dotyczących rozwoju turystyki na obszarze LGD WSTĘGA KOCIEWIA. Założono również, że ocena potencjału turystycznego powinna inspirować i aktywizować podmioty prywatne do udziału w realizacji zamierzeń rozwojowych w zakresie gospodarki turystycznej. Miałyby to znaczący wpływ na poprawę warunków i jakości życia społeczności lokalnych.

Wpływ na turystyczną ocenę obszaru LGD WSTĘGA KOCIEWIA miały:

- walory naturalne (przyrodnicze i krajobrazowe),
- antropogeniczne (m.in. zabytkowe obiekty, tradycje, folklor, imprezy kulturalne i sportowe),
- infrastruktura turystyczna (baza hotelowa i gastronomiczna),
- infrastruktura paraturystyczna (m.in. obiekty rekreacyjne i sportowe),
- dostępność komunikacyjna obszaru.

Analiza potencjału turystycznego terenu LGD WSTĘGA KOCIEWIA stanowi sama w sobie cenne kompendium wiedzy nt. atrakcji turystycznych badanego obszaru, jednak nie jest szczegółową inwentaryzacją wszystkich zasobów, a jedynie ich selektywną analizą.

Do celów badawczych LOT KOCIEWIE wykorzystata:

- długoletnią wiedzę (teoretyczną, jak i sprawdzoną doświadczalnie), jako podmiotu inwentaryzującego lokalny potencjał turystyczny oraz kreującego rozwój produktów turystycznych wraz z ich marketingiem,
- przeprowadzone konsultacje z wybranymi osobami kreującymi rozwój turystycznych i okółoturystyczny obszaru LGD WSTĘGA KOCIEWIA.

II. Identyfikacja oraz charakterystyka wiodących form turystyki

Turystyka należy do jednej z najszybciej rozwijających się dziedzin gospodarki, która najwłaściwiej odzwierciedla dynamikę i zakres rozwoju społecznego oraz zrównoważonego rozwoju cywilizacyjnego. Wiele krajów, prowincji i regionów osiągnęło wszechstronny rozwój społeczno-ekonomiczny rozwijając gospodarkę turystyczną i - przy tym - szereg innych niezbędnych działań wspierających m.in. infrastrukturę, aktywne oraz dobrze wyedukowane społeczeństwo, organizując odpowiedni poziom życia i zapewniając zaspokojenie podstawowych potrzeb społecznych.

Turystyka nie może obyć się bez udziału czynnika ludzkiego, stąd jej ogromny wpływ na rynek pracy. Gospodarka turystyczna należy do jednej z niewielu dziedzin, w której wzrost wpływów przekłada się na realne tworzenie nowych miejsc pracy. Turystyka jest jednocześnie potężnym instrumentem polityki regionalnej, pozwalającym na wyrównywanie różnic społeczno-ekonomicznych, przenosi bowiem popyt z regionów bogatych do tych mniej zamożnych i mniej rozwiniętych. Posiada bardzo istotną wartość dodaną w zakresie pobudzania i podnoszenia morale społeczności lokalnej. Jest doskonałą podstawą do aktywizacji społeczeństw lokalnych i stymulatorem rozwoju regionów.

Obecnie rozwój gospodarki turystycznej następuje głównie na obszarach charakteryzujących się dużymi walorami przyrodniczymi i kulturowymi, odpowiednio zagospodarowanymi i eksponowanymi. Przewiduje się, że takie zintegrowane strefy rekreacyjne będą głównym kierunkiem popytu turystycznego w XXI wieku.

Analiza wiodących form turystyki sprowadza się do podziału rynku na grupy konsumentów, którzy ujawniają podobne cechy i zainteresowania, a dzięki temu wybierają interesujący ich rodzaj turystyki. Segmentacji takiej można dokonać biorąc pod uwagę różne kryteria: region, wielkości miast i wsi, obszary pod względem ilości zaludnienia, klimat czy zmienne demograficzne.

Mając na uwadze atrakcyjność turystyczną i specyficzne cechy danych obszarów można wskazać kilka głównych form turystyki. Należą do nich:

- turystyka weekendowa - dotyczy głównie krótkich wyjazdów na weekendy. Jest coraz powszechniejszą formą spędzania wolnego czasu. Jej popularności można szukać we wzrastającym popycie na krótkotrwały odpoczynek poza miejscem zamieszkania.
- turystyka aktywna - dotyczy zorganizowanych form wypoczynku przy wykorzystaniu walorów naturalnych ich umiejętnym zagospodarowaniu. Popularność tej formy turystyki cały czas rośnie. Spowodowane jest to naturalną potrzebą ruchu i wysiłku fizycznego. Można wyróżnić kilka form turystyki aktywnej:
  - turystyka wodna (kajakarstwo, żegluga wodna)
  - turystyka rowerowa
  - turystyka piesza
  - turystyka konna
  - turystyka narciarska
- turystyka kulturowa - dotyczy podróży planowanych w celu odwiedzenia ciekawych miejsc i zabytków, które wiążą się z poznaniem miejscowej historii, kultury, tradycji oraz uczestniczeniem w imprezach kulturalnych.
- turystyka wiejska (agroturystyka) - dotyczy form wypoczynku, które odbywają się wśród walorów przyrodniczych przy funkcjonujących gospodarstwach agroturystycznych. Turystyka na terenach wiejskich stwarza możliwość bliskiego kontaktu z przyrodą, korzystania ze zdrowej żywności czy poznawania lokalnych zwyczajów.
- turystyka edukacyjna - przeznaczona głównie dla dzieci i młodzieży szkolnej, czyli tzw. zielonych czy białych szkół. Wykorzystuje praktycznie wszystkie walory danego regionu łącząc je w pakiety. Cechą charakterystyczną takiego rodzaju turystyki jest raczej krótki czas trwania takiego pobytu.
- turystyka specjalistyczna (kwalifikowana) - dotyczy niszowej formy turystyki mogącej się skupiać m.in. na obserwacji awifauny zajmującej siedliska leśne, łąkowe oraz błotno-wodne. W kręgu zainteresowań tego rodzaju turystyki znajdują się organizacja obozów ornitologicznych, plenerów fotograficznych czy malarskich.

- turystyka religijno-pielgrzymkowa - dotyczy grup podróżujących w celach religijno-poznawczych. Celem ich podróży są liczne sanktuaria i obiekty sakralne.

III. Metodologia

Już we wstępnej fazie opracowywania dokumentu wyznaczono poszczególne fazy jego realizacji. Mając na uwadze możliwość wykorzystania analizy postanowiono, by w jej tworzeniu brały również udział środowiska społeczności lokalnych oraz potencjalne podmioty mogące realizować zadania z dziedziny turystyki. Celem przygotowania oceny potencjału turystycznego jest dostarczenie lokalnym władzom samorządowym wskazówek ułatwiających podejmowanie decyzji związanych z rozwojem funkcji turystycznych na swoim terenie z wykorzystaniem środków z Osi 4 Leader PROW 2007-2013.

W początkowym etapie na podstawie wiedzy, którą posiada LOT KOCIEWIE oraz dostępnych materiałów dokonano analizy stanu istniejącego zagospodarowania turystycznego na terenie LGD WSTĘGA KOCIEWIA.

W kolejnej fazie określono istniejące problemy i możliwości rozwoju turystyki na tym terenie. W tym etapie również postanowiono włączyć w tworzenie opracowania podmioty mogące w przyszłości być zainteresowane rozwijaniem potencjału turystycznego regionu. Dlatego też część prac została wykonana w procesie szeroko zakrojonych konsultacji z udziałem władz samorządowych i przedstawicieli opiniotwórczych kręgów. Podstawowym założeniem tych rozmów było określenie, iż trwały rozwój obszaru powinien odbywać się przy zaangażowaniu i wykorzystaniu jego własnych zasobów. Przyjęcie tego kryterium spowodowała, że skoncentrowano się na identyfikacji potencjału własnego i sposobach jego wykorzystania dla rozwoju turystyki na terenie regionu.

W tym etapie wytypowano również **20 miejsc** na terenie LGD WSTĘGA KOCIEWIA, które posiadają potencjał turystyczny, a przy odpowiednim finansowaniu mogłyby stać się miejscami odwiedzanymi przez turystów. Z kilku powodów założono, że wśród wytypowanych miejsc nie znajdują się, ani Pelplin, ani Gniew, które już w tym momencie posiadają odpowiednio wykreowaną markę i działają jako samoistne produkty turystyczne (*Pelplin - Miasto z Duszą, Opanuj Gniew*).

Destynacje te już teraz przyciągające rzesze turystów. Pelplin ze swoją Bazyliką Katedralną, Muzeum Diecezjalnym z jedynym w Polsce egzemplarzem Biblii Gutenberga oraz Górą Jana Pawła II, gdzie to papież-Polak w 1999 roku odprawił Mszę św. to w połączeniu świetne, już wykreowane, miejsce turystyki pielgrzymkowej. Aktualnie Pelplin ze swoim bogactwem architektonicznym, kulturowym i eventowym (wrześniowy Jarmark Cysterski) jest jednym z najważniejszych tego typu miejsc na mapie Polski. Gniew natomiast ze swoim pokrzyżackim zamkiem, układem urbanistycznym miasta oraz znanymi imprezami rycerskimi (Międzynarodowy Konny Turniej Rycerski Króla Jana III i Vivat Vasa!- Vivat Rzeczpospolita!) jest równie rozpoznawalną destynacją i jednocześnie wizytówką Kociewia. W obliczu tych wszystkich faktów stwierdzono, że miejsca te już w wystarczającym stopniu wykorzystują swój potencjał. Jakkolwiek próba ingerowania w ich aktualne drogi rozwoju mogłaby nie wpasować się w kreowany przez ich zarządców wizerunek.

produkt turystyczny - wszystkie dobra i usługi tworzone i kupowane w związku z wyjazdem poza miejsce stałego zamieszkania zarówno przed podróżą, w trakcie, jak i w czasie pobytu poza miejscem stałego zamieszkania.

Produkt turystyczny dzieli się na:

a) dobra i urządzenia turystyczne:

- podstawowe (naturalne, antropogeniczne, historyczne)*
- komplementarne (sieć transportowa, środki transportu, baza noclegowa, baza żywieniowa, baza towarzysząca).*

b) usługi turystyczne:

- podstawowe (transport, żywienie, nocleg)*
- komplementarne (przewodnik, wypożyczalnia).*

W etapie tym przeprowadzono również badania obserwacyjne, czyli wizję lokalną, które zakładały ocenę wybranych miejsc wraz z elementami infrastruktury turystycznej i miały na celu określenie potencjału turystycznego i stopnia przygotowania obszaru LGD WSTĘGA KOCIEWIA do rozwoju tych turystycznych destynacji. Na tym etapie wykonano również dokumentację zdjęciową, która znajduje się przy opisach konkretnych miejsc.

W etapie końcowym opracowano merytorycznie zdobyte materiały oraz wytypowano finalne wnioski. W procesie badań założono przy tym, aby rekomendowane projekty włączyły (bądź mogły w przyszłości włączać) w swe ramy procesy i działania już podjęte, które wiążą się z główną tematyką opracowania. Dzięki temu istniałaby

możliwość koordynacji poszczególnych działań oraz nadania im wspólnych ram. Trzeba również wspomnieć, że wszelkie procesy związane z wykorzystywaniem potencjału turystycznego rekomendowanych destynacji mogłyby przyczynić się do poprawy sytuacji gospodarczej regionu, tworzenia nowych miejsc pracy i podmiotów gospodarczych, wydłużając jednocześnie sezon turystyczny na obszarze LGD WSTĘGA KOCIEWIA.

IV. Charakterystyka obszaru

Teren Kociewia Tczewskiego leży we wschodniej części Pojezierza Starogardzkiego, które odgałęzia się od Pojezierza Kaszubskiego w kierunku południowo - wschodnim i obniża się ku Dolinie Dolnej Wisły. Cały obszar znajduje się w strefie zasięgu lądolodu fazy pomorskiej i stanowi najmłodszą krainę polodowcową, charakteryzującą się zróżnicowaniem i świeżością form rzeźby terenu. Najważniejszymi elementami krajobrazu są faliste równiny i wzgórza morenowe.

Obszar objęty badaniem w całości pokrywa się z obszarami wiejskimi powiatu tczewskiego. Zajmuje powierzchnię 675 km², obejmuje 3 gminy wiejskie - Tczew, Subkowy i Morzeszczyn oraz 2 gminy miejsko-wiejskie - Gniew i Pelplin. Na tym terenie mieszka ponad 53 000 osób.

Miasto Tczew, pomimo tego, że nie znajduje się na terenie LGD WSTĘGA KOCIEWIA jest bardzo ważnym czynnikiem mającym wpływ na każdy z aspektów rozwoju na badanym obszarze. Jego bliskość na pewno wpływa korzystnie na wszelkie przejawy działań okołoturystycznych w terenie LGD.

Lesistość

Na obszarze LGD WSTĘGA KOCIEWIA znajduje się niewielka ilość lasów. Wskaźnik lesistości Kociewia Tczewskiego wynosi 15,3 %. Znajduje się tu 10 328,3 ha gruntów leśnych. Większe kompleksy leśne występują jedynie w Gminie Tczew (Lasy Swaroczyńskie) i Gminie Gniew (Lasy Opaleńskie). 87,8% gruntów leśnych to lasy państwowe, odsetek gruntów leśnych prywatnych wynosi 12,2%.

Lasy na obszarze LGD Wstęga Kociewia charakteryzują się przewagą drzewostanu sosnowego, jednakże większość z nich to drzewostany mieszane. Obszary leśne z przewagą gatunków liściastych występują w okolicach Pelplina i lasach Opaleńskich (Gmina Gniew). Są to drzewostany dębowe i to te najstarsze. W składzie gatunkowym drzewostanów stwierdzono 28 gatunków drzew, w tym 7 obcego pochodzenia. Większość z nich występuje w formie domieszek, a niektóre spotyka się sporadycznie.

Z gatunków obcego pochodzenia występują dąb czerwony, akacja i, w mniejszym stopniu, daglezja.

Ponad 14% powierzchni powiatu zajmują lasy, a obszar chronionego krajobrazu stanowi 12,6% jego powierzchni. W granicach powiatu znajduje się także 60 pomników przyrody.

Obszary chronione

Na obszarze realizacji lokalnej strategii rozwoju znajdują się 4 florystyczne rezerwy przyrody. Wszystkie one zlokalizowane są w Gminie Gniew.

- *Opalenie Dolne* - rezerwat o powierzchni 1,75 ha znajdujący się przy szosie Opalenie - Mała Karczma około 400 m od rezerwatu Opalenie Górne. Chroni subkontynentalny grąd na trasie strumienia z okazami pomnikowych drzew oraz liczne stanowiska gatunków ciepłolubnych m.in. bardzo rzadko występującej pluskwicy europejskiej.
- *Opalenie Górne* - zajmujący powierzchnię 1,62 ha, rezerwat florystyczny położony przy drodze Opalenie - Mała Karczma. Chroni pozostałość starodrzewu grądowego w okolicy Opalenia. Największą osobliwością tego rezerwatu jest groszek wielkoprzylistkowy - aktualnie występuje on jedynie na przydrożu szosy do Opalenia.
- *Wiosło Małe* - powierzchnia 24,69 ha, rezerwat florystyczny, położony na lewym brzegu Wisły w kierunku północno-zachodnim od miejscowości Wiosło Małe, chroni fragment wiechrzowiny i zbocza doliny Wisły, porośnięte grądem subkontynentalny. Występują tu stanowiska ciepłolubnych gatunków roślin naczyniowych, których populacje ulegają zubożeniu w wyniku podszytu drzew.
- *Wiosło Duże* - rezerwat zajmujący obszar o powierzchni 29,88 ha chroniący zbocza i wierzchowinę przykrawędziową doliny Wisły oraz fragmenty jej dna ze starorzeczami. Dawniej na obszarze tym występowały najliczniej gatunki ciepłolubne, których część wyginęła. Przyczyną tego procesu jest rozwój podszytów drzew, w tym grochodrzewu, a także ekspansja trzcinnika piaskowego.

Obok form ochrony przyrody w postaci rezerwatów na analizowanym terenie znajdują się również obszary chronionego krajobrazu:

- *Gniewski Obszar Chronionego Krajobrazu* - położony na terenie gmin: Gniew, Morzeszczyn i Pelplin, obejmuje dolinę Wierzycy wraz z jej ujściem do Wisły oraz fragmenty falistej wysoczyzny morenowej ze zwartymi, silnie przekształconymi kompleksami leśnymi. Dominują tu grądy subkontynentalne. Występuje szereg stanowisk gatunków roślin ciepłolubnych.
- *Nadwiślański Obszar Chronionego Krajobrazu* - obszar o powierzchni 4 676 ha, położony w gminie Gniew. Obszar bardzo zróżnicowany morfologicznie. W jego skład wchodzi wierzchowina, krawędź, zbocza i fragmenty dna Doliny Wisły. Zwarty kompleks leśny. Przeważają bory sosnowe, lasy dębowo-grabowe bogate są w ciepłolubną florę w tym szereg gatunków stepowych.
- *Obszar Chronionego Krajobrazu Żuław Gdańskich* - obszar o powierzchni 1 550 ha położony w Gminie Tczew, na południowej części Niziny Tczewskiej. Jego specyfikę podkreśla skomplikowany system hydrograficzny z odwodnieniem grawitacyjnym.
- *Natura 2000* - na terenie Kociewia Tczewskiego obszarem chronionym jest dolina rzeki Wisły. Na podstawie badań ornitologów, dolna Wisła jest jednym z ciekawszych miejsc do obserwacji ptasich wędrówek w regionie. Intensywny przelot ptaków szponiastych i siewkowatych może wzbudzić spore zainteresowanie wśród odwiedzających to miejsce. Potwierdza się występowanie tutaj na przykład nura rdzawoszyjego, nura czarnoszyjego, bąka, czapli nadobnej, czapli białej, łąbiedzia czarnodziobego, łąbiedzia krzykliwego, rybitwy białoczelnej, błotniaka stawowego, błotniaka łąkowego, rybotowa, derkacza, żurawia, bielika, ohra, ostrygojada, zimorodka, sieweczki rzecznej. Tczewski odcinek koryta Wisły należy do większego obszaru specjalnej ochrony ptaków „Dolina Dolnej Wisły” PLB040003.

Na rozpatrywanym obszarze znajdują się liczne pomniki przyrody. Uwzględniając ich specyfikę, ilość pomników przyrody kształtuje się następująco:

- pojedyncze drzewa - 39
- grupy drzew - 14

- głązy narzutowe - 3

Warunki klimatyczne

Według podziału Polski na dzielnice rolniczo-klimatyczne obszar Kociewia Tczewskiego leży w trzech dzielnicach klimatycznych:

- pomorskiej (Pojezierze Kaszubskie)
- gdańskiej (Żuławy Wiślane)
- bydgoskiej (Pojezierze Starogardzkie)

Najbardziej charakterystyczny w rejonie powiatu tczewskiego jest najmniejszy w Polsce opad atmosferyczny wynoszący poniżej 550 mm, co wpływa na stosunkową suchość klimatu, a jest spowodowane położeniem obszaru w cieniu opadowym Pojezierza Północnopomorskiego. Największe opady notowane są w miesiącach letnich: w lipcu i sierpniu, a najmniejsze w marcu.

Badany obszar leży w zasięgu wpływów oceanicznych, zimy nie są mroźne, a lato łagodne. Średnia roczna temperatura wynosi około 7°C (w lipcu 17°C, a w styczniu od -3,0 do -1,0°C). W okresie wiosennym zjawiskiem niekorzystnym są gwałtowne spadki temperatur związane z napływem chłodnego powietrza arktycznego.

Sieć hydrograficzna

Główną siecią hydrograficzną Kociewia Tczewskiego jest rzeka Wisła, która tworzy zlewnię I rzędu, odwadniającą obszar całego powiatu. Lewobrzeżnymi dopływami Wisły są: na północy Motława, w rejonie Pelplina i Gniewa - Wierzyca i na południu powiatu Struga Młyńska.

nazwa	długość (km)	ujście
Janka	24,3	Wierzyca
Struga Subkowska (Drybok)	18,2	Wisła
Struga Młyńska	17,9	Wisła
Beka I	10,6	Janka
Rów Młyński	9,0	Motława

Szpegawa	8,5	Jezioro Rokickie
Turzyca	8,2	Mottawa
Struga Bielicka	6,4	Jezioro Rakowieckie
Czysta	5,5	Szpegawa
Damaszka	4,3	Szpegawa
Liszka	4,3	Janka
Swarożynka	4,1	Szpegawa
Struga Kierwałdzka	3,9	Liszka
Struga Lipiogórska	3,7	Janka
Węgiernuca	2,6	Wierzycyca
Waćmierka	2,4	Swarożynka
Rów Rakowiecki	2,0	Struga Bielicka
Struga Ulgowa	1,4	Mottawa
Mała Damaszka	0,7	Damaszka
Beka II	0,5	Beka I

Naturalne ciek w granicach powiatu czewskiego o długości powyżej 2 km

Jeziora na terenie powiatu w większości związane z rzeźbą polodowcową, powstały w wyniku nierównomiernej akumulacji materiału morenowego. Na obszarze wysoczyzny występują zbiorniki wodne bezodpływowe, zwane „oczkami”. W obrębie doliny Wisły i Wierzycy występują zbiorniki wodne zwane starorzeczami, zazwyczaj niewielkie, płytkie i zarośnięte roślinnością.

nazwa	powierzchnia [ha]	głębokość maks. [m]	przeptywowe
Damaszka	80,9	4,7	TAK
Pótwieś	38,2	b.d.	TAK
Rakowieckie	32,2	b.d.	TAK
Jelenie	33,4	b.d.	NIE
Pelplińskie Duże	31,2	3,5	TAK
Pieniążkowi	26,2	b.d.	TAK
Rokickie Duże	24,1	b.d.	TAK
Zduńskie (część)	15,8	b.d.	TAK
Smarzewskie (część)	15,5	b.d.	TAK

Gętomie	11,5	b.d.	NIE
Tymawskie	10,5	b.d.	TAK
Węgornia	9,3	b.d.	TAK
Pelplińskie Małe	8,9	b.d.	TAK
Młyńskie	8,6	b.d.	TAK
Rokickie Małe	7,8	b.d.	TAK
Waćmierek	6,8	b.d.	NIE

Jeziora w granicach powiatu tczewskiego o pow. powyżej 5 ha

Walory kulturowe

Bogata przeszłość regionu, przenikanie się różnych kultur, powoduje, że obszar LGD WSTĘGA KOCIEWIA posiada bogate dziedzictwo kultury materialnej. Znajdziemy tu ślady wczesnośredniowiecznych grodzisk, cały szereg zabytków sakralnych z pocysterską Bazyliką Katedralną w Pelplinie i sanktuariami w Gorzędzieju, Lubiszewie i Piasecznie na czele, aż po dawny średniowieczny zamek krzyżacki w Gniewie. Niemalą rolę w historii Kociewia Tczewskiego odegrali mennonicy, którzy pozostawili po sobie systemy i urządzenia regulujące Wisłę, takie jak wały przeciwpowodziowe, urządzenia odwadniające, ale też fragmenty typowej zabudowy holenderskiej.

Spuścizna, którą pozostawiło chrześcijaństwo na terenie Kociewia Tczewskiego, jest niezwykle bogata, a pochodzi z najróżnorodniejszych epok, rozdziałów i podrozdziałów okresów artystycznych.

Oto zestawienie najważniejszych przybytków będących świadectwem ponad 1000-letniej tradycji rzymsko-katolickiej:

- **Dzierżążno** - Kościół z 1001 roku ; obecnie gotycki, z drewnianą wieżą, Rokokowe wnętrze świątyni pochodzi z XVII wieku; Znajdują się tu również śladu innych epok: renesansowe ławy i chrzcielnica, barokowe ołtarze i feretrony
- **Gniew** - Gotycki kościół pw. św. Mikołaja. Ciekawostka jest to iż jego wyposażenie pochodzi z XVII i powstało 300 lat później niż sama świątynia.

- **Gorzędziej** - Sanktuarium św. Wojciecha z XIV wieku, w zamyśle gotyckie, wielokrotnie przebudowywane m.in w XVII i XVIII stuleciu, Posiada barokowe wnętrze, drewnianą figurę patrona oraz pozłacany relikwiarz w kształcie łodzi.
- **Lignowy Szlacheckie** - Ceglana świątynia z XIV wieku, której wyposażenie posiada cechy szczególna dla epoki gotyku: kryształowe sklepienie, granitowa kropielnica, figura Najświętszej Marii Panny, św. Małgorzaty i św. Augustyna. Jedynym elementem wyposażenia, odbiegającym do stylu budowli jest rokokowy ołtarz główny.
- **Lubiszewo** - Sanktuarium pw. Matki Bożej Pocieszenia wzniesiony w I poł. XIV wieku, Wyposażony w stylu XVIII-wiecznego baroku. Charakterystyczne dla świątyni są ambona i chrzcielnica. Znajduje się tu również bezcenna rzeźba Madonny Szafkowej z XIV wieku
- **Miłobądz** - Kościół gotycki z końca XIV wieku. Wyposażony w figurę tronową Madonny z Dzieciątkiem, granitową chrzcielnicę z XIV wieku oraz barokowy obraz „Ukrzyżowanie Jezusa”;
- **Nowa Cerkiew** - XIV-wieczny kościół gotycki, trzynawowy, bazylikowy; przebudowany w XIX stuleciu; wystrój rokokowy; zraz z gotycką figurą Matki Boskiej Bolesnej; kamienną kropielnicą i gotycką bramą cmentarza.
- **Opalenie** - kościół Piotra i Pawła wybudowany w 1773 roku, barokowy, We wnętrzu znajduje się średniowieczna kropielnica oraz rokokowy ołtarz boczny
- **Pelplin**
  - Bazylika Katedralna i zespół pocysterski; Wzniesione na przełomie XIII-XIV wieku w stylu gotyckim. Wyposażenie XIV-wieczne; późnorennesansowy ołtarz główny, obraz Hermana Hanha z 1623 roku, barokowe organy; wirydarz klasztorny
  - Pałac Biskupi -neoklasycystyczny powstały w latach 1837-1838, z parkiem; nieopodal znajduje się eklektyczny most nad Wierzycą, oraz pomnik Jana Pawła II
  - Muzeum Diecezjalne z Biblią Gutenberga i Madonną Szafkową z Klonówki
  - kaplica św. Barbary
  - kościół farny Bożego Ciała; XIV-wieczny gotyk
  - Wyższe Seminarium Duchowe
  - Collegium Marianum (zabudowania szkoły katolickiej)

- pomnik Jana Pawła II
- Góra Jana Pawła II (miejsce papieskiej mszy św. w 1999 roku)
- **Piaseczno** - kościół Najświętszej Marii Panny z 1348 roku; wnętrze barokowo-rokokowe; z gotyckim sklepieniem kryształowym; gotycką figurą Madonny z Dzieciątkiem z 1380 roku oraz barokowymi kaplicami; droga różańcową, drogą krzyżową z kapliczkami. Znajduje się tam również studzienka Matki Boskiej Piaseckiej.
- **Pieniążkowo** - kościół Jana Chrzciciela; późnogotycki, wybudowany w latach 1590-1593, krucyfiks pochodzi z XIV-XV wieku, Odnaleźć tam również można barokową płytę nagrobną
- **Rajkowy** - kościół św. Bartłomieja z XIV wieku, przebudowany w XVII wieku; ze stylu romańskiego na gotycki; wnętrze barokowe; na ścianie zakrystii znajduje się zegar słoneczny. Zabytkowe wyposażenie to przede wszystkim gotycka figura Madonny z Dzieciątkiem oraz granitowa chrzcielnica z XIV-XV wieku.
- **Rudno** - pozostałości po istniejącym niegdyś kościele w postaci barokowej wieży z 1796 roku
- **Subkowy** - kościół gotycki pw. św. Stanisława Biskupa Męczennika z XIV wieku, przebudowany w XVII-XVIII stuleciu; wnętrze barokowe; murowana kapliczka z XVIII wieku
- **Tczew** - kościół. pw podwyższenia św. Krzyża; trzynawowa świątynia gotycka z lat 1226-1227; wnętrze barokowe z ołtarzem głównym z 1690 roku. Ściany pokrywają bezcenne gotyckie freski z XIV wieku
- kościół św. Stanisława Kostki; poddominikański; z I połowy XIV wieku; wnętrze barokowe; budynek poklasztorny w części z XIV wieku
- **Turze** - neobarokowy kościół z wyjątkową amfiteatralną salą
- **Tymawa** - kościół z XVII wieku; we wnętrzu znajdują się chrzcielnice gotycka oraz barokowa. Ołtarz pochodzi z epoki renesansu.
- **Walichnowy** - kościół parafialny z przełomu XIV i XV wieku (przebudowany w XVII wieku); wystrój barokowy z średniowieczną granitową kropielnicą;
- **Wielki Garc** - murowany gotycki kościół z 1400 roku, dwukrotnie przebudowany w XVI i XVII)

Na terenie LGD WSTĘGA KOCIEWIA istnieją trzy sanktuaria:

- **Lubiszewo**; od 1997 roku Sanktuarium Matki Boskiej Pocieszenia; źródło cudownej wody; Madonna Szafkowa (bezcenna, bardzo rzadka figura - obecnie w Muzeum Diecezjalnym Pelplinie); grupa figuralna „św. Trójca”
- **Gorzędziej** - od 1997 roku Sanktuarium Świętego Wojciecha; świątynia z XIV wieku, przebudowana na przełomie XVIII i XIX wieku, stylizowany na pradawną łódź relikwiarz patrona
- **Piaseczno** - Sanktuarium Matki Boskiej Królowej Pomorza i Matki Jedności; 1348; rozbudowane w XVIII wieku; figura patronki czczona od roku 1380; ukoronowana w roku 1968 na Królową Pomorza przez Karola Wojtyłę; źródło cudownej wody; od XIV wieku objawienia Matki Boskiej.

Trzeba również wspomnieć o najpotężniejszym, zaraz po Malborku, zamku pokrzyżackim z XIII-XIV wieku, czyli o **Zamku w Gniewie**, który stoi na lewym brzegu Wisły. Była to początkowo siedziba komturów, potem starostów, a w czasie II wojny światowej więzienie hitlerowskie. Oprócz tego w Gniewie można zobaczyć fragmenty murów obronnych, kościół św. Mikołaja wzniesiony w XIV wieku z wyposażeniem o trzysta lat późniejszym, cenny układ urbanistyczny z kwadratowym rynkiem pośrodku, Pałac Marysieńki (Dom Sobieskiego) z barokowego roku 1679 (po przebudowie o cechach neogotyckich - obecnie baza noclegowa o charakterze hotelu). W rynku czekają zabytkowe kamieniczki z XVII-XIX stulecia oraz budynek ratusza, którego część przyziemna pochodzi z wieków XIII i XIV. Uroda całego miasta określana jest mianem „pomorskiego Kazimierza”, bo Gniew to nie tylko zabytki, ale i piękne widoki na doliny dwóch rzek oraz moc atrakcji kulturalno-rozrywkowych (inscenizacje bitewne, spektakle plenerowe).

Ślady kultury magnackiej i ziemiańskiej w postaci obiektów dworskich są również obecne na obszarze LGD WSTĘGA KOCIEWIA m.in. w Stanisławiu, Gniszewie, Rybakach, Radostowie, Lipie Górze, Małym Garcu, Opaleniu czy Borkowie.

Infrastruktura turystyczna

W skład infrastruktury turystycznej wchodzi: baza noclegowa, baza gastronomiczna, obiekty kultury oraz turystyki wiejskiej (agroturystyka).

Baza noclegowa

Zgodnie z ustawą z dnia 29 sierpnia 1997 r. o usługach turystycznych - usługi noclegowe mogą być świadczone w obiektach hotelarskich, które spełniają:

- wymagania co do wielkości obiektu, jego wyposażenia, kwalifikacji personelu oraz zakresu świadczonych usług, ustalone dla rodzaju i kategorii, do których obiekt został zaszeregowany,
- wymagania sanitarne, przeciwpożarowe oraz inne określone odrębnymi przepisami.

Ustawa również określa następujące rodzaje obiektów noclegowych:

- hotele - obiekty posiadające co najmniej 10 pokoi, w tym większość miejsc w pokojach jedno- i dwuosobowych, świadczące szeroki zakres usług związanych z pobytem klientów,
- motele - hotele położone przy drogach, zapewniające możliwość korzystania z usług motoryzacyjnych i dysponujące parkingiem, pensjonaty - obiekty posiadające co najmniej 7 pokoi, świadczące dla swoich klientów całodzienne wyżywienie,
- kempingi - obiekty strzeżone, umożliwiające nocleg w namiotach i przyczepach samochodowych, domkach turystycznych lub innych obiektach stałych, oraz przyrządzanie posiłków i parkowanie samochodów,
- domy wycieczkowe - obiekty posiadające co najmniej 30 miejsc noclegowych, dostosowane do samoobsługi klientów oraz świadczące minimalny zakres usług związanych z pobytem klientów,
- schroniska młodzieżowe - obiekty przeznaczone do indywidualnej i grupowej turystyki młodzieżowej, dostosowane do samoobsługi klientów,
- schroniska - obiekty zlokalizowane poza obszarami zabudowanymi, przy szlakach turystycznych, świadczące minimalny zakres usług związanych z pobytem klientów,
- pola biwakowe - obiekty niestrzeżone, umożliwiające nocleg w namiotach.

Na terenie LGD WSTĘGA KOCIEWIA można wyróżnić następujące obiekty noclegowe:

nazwa	adres	Kontakt
Gmina Tczew		
Pensjon Golf	Malenin, ul. Długa 41 83-111 Miłobądz	tel. (58) 536 94 40 tel./fax. (58) 536 94 60 e-mail: golf@golf.cnet.pl www.golf.cnet.pl
Gościniec Lawrence	ul. Brzozowa 2c 83-112 Szpęgawa	tel. kom. 516 516 503 e-mail: seco@poczta.onet.pl
Zajazd Pawlicki	Knybawa 12 83-110 Tczew	tel./fax (58) 531 05 63 e-mail: pawlicki3@op.pl www.zajazdpawlicki.pl
Villa Leśne Ustronie	ul. Sosnowa 32 83-112 Lubiszewo	tel. kom. 512 117 904 www.lesne-ustronie.pl
Gmina Pelplin		
Hotel nad Wierzycą	Pl. Tumski 1 83-130 Pelplin	tel. (58) 536 19 49 fax (58) 536 32 97 www.hotel.pelplin.com
Collegium Marianum	Al. Cystersów 2 83-130 Pelplin	tel. (58) 536 49 32 fax (58) 536 49 35 e-mail: collegium@pelplin.diecezja.org www.cm.rty.pl
Specjalny Ośrodek Szkolno - Wychowawczy (internat)	ul. Sambora 5a 83-130 Pelplin	tel. (58) 536 18 41 e-mail: sosw.pelplin@neostrada.pl
Wyższe Seminarium Duchowne - Pokoje gościnne	Pl. Mariacki 7 83-130 Pelplin	tel. (58) 536 16 64 fax (58) 536 17 62 e-mail: seminarium@pelplin.diecezja.org www.wsd.pelplin.diecezja.org
Zespół Szkół nr 1 (schronisko młodzieżowe)	ul. Sambora 5 83-130 Pelplin	tel. (58) 536 17 68 tel. kom. 608 113 301
Gmina Gniew		
Hotel Na Wzgórzu	ul. Krasickiego 10 83-140 Gniew	tel./fax (58) 535 24 45 e-mail: hotel_nawzgorzu@wp.pl www.hotel-nawzgorzu.pl
Pałac Marysieńki	Plac Zamkowy 2 83-140 Gniew	tel. (58) 535 25 37 tel./fax (58) 535 38 80
Pensjonat Pod Abazurem	Nicponia 6 83-140 Gniew	tel. (58) 535 35 00 e-mail: recepcja@podabazurem.pl www.podabazurem.pl
Pokoje i apartamenty w centrum Starego Miasta	ul. Gostomskiego 1 83-140 Gniew	tel. (58) 535 35 00
Zajazd Gniewko	Rakowiec 108 83-135 Mała Karczma	tel. (58) 535 15 27 fax (58) 535 13 33

		e-mail: zajazd@gniewko.com.pl www.gniewko.com.pl
Dormitorium - Zamek w Gniewie	ul. Zamkowa 3 83-140 Gniew	tel. (58) 535 25 37 tel./fax (58) 535 21 62 e-mail: zamek@zamek-gniew.pl www.zamek-gniew.pl

Lokale gastronomiczne na obszarze LGD WSTĘGA KOCIEWIA:

nazwa	Adres	kontakt
Gmina Tczew		
Turysta	Czarlin 38 83-110 Tczew	tel. (58) 531 28 61
Bar, Krystyna Glich	Zabagno 10 83-115 Swaróżyn	tel. (58) 536 93 04
Karczma Miłobądz	ul. Pamięci Narodowej 14 83-111 Miłobądz	tel. 608 096 569
Stara Karczma	Turze 66 83-113 Turze	tel. (58) 536 75 45
Zajazd u Jana	Zabagno 15 83-115 Swaróżyn	tel. (58) 536 93 67
Gmina Subkowy		
Zajazd Spichlerz	Gdańska 16 83-120 Subkowy	tel. 696 634 811, 509 622 061
Restauracja Stary Młyn	ul. Wybickiego 23 83-120 Subkowy	tel. 507 434 253
Gmina Pelplin		
Zajazd Arkada	Gręblin 85 83- 121 Rudno	tel. (58) 536 30 00
Pizzeria Grill Bar	ul. Mickiewicza 20 83- 130 Pelplin	tel. 603 333 320
Pub Klimat	ul. Kopernika 1 83- 130 Pelplin	tel. (58) 536 46 95
Zajazd Solecki	ul. Sambora 19 83- 130 Pelplin	tel. (58) 536 17 44
Zajazd Dragon	Rożental, ul. Ks. Pasierba 29 83-130 Pelplin	tel. (58) 536 17 26 tel. kom. 512 141 949, 516 089 881
Gmina Gniew		
Piwnica Rycerska	ul. Zamkowa 3 83 - 140 Gniew	tel. (58) 535 25 37
Zamkowa	ul. 27 Stycznia 7 83-140 Gniew	tel. (58) 535 23 74
Restauracja Na Wzgórzu	ul. Krasickiego 10 83-140 Gniew	tel./fax (58) 535 24 45
Kawiarnia Marysieńka	ul. Piłsudskiego 10 83-140 Gniew	tel. (58) 535 23 24
Zajazd Gniewko	Rakowiec 108 83-135 Mała Karczma	tel. (58) 535 15 27

Restauracja Marsjanka	ul. Kopernika 14 83-140 Gniew	tel. (58) 535 31 96
Restauracja Pod Abazurem	Nicponia 6 83-140 Gniew	tel. (58) 535 35 00
Pizzeria Millenium	ul. 27 Stycznia 83-140 Gniew	tel. (58) 535 29 29
Bar Podzamcze	ul. Wiślana 7, 83-140 Gniew	tel. (58) 535 24 60
Dom Weselny - Dworek Artura	Piaseckie Pole 37 83-123 Piaseczno	tel. (58) 535 13 77

Obiekty turystyki wiejskiej (agroturystyka):

nazwa	Adres	Kontakt
Gmina Tczew		
Gospodarstwo Agroturystyczne - Magdalena Gospodarczyk - Kacprzak	ul. Długa 25 83-113 Turze	tel. (58) 536 74 18
Stajnia Boroszewo	Boroszewo 11a 83-115 Swaróżyn	tel. kom. 510 218 499
Kraniec Świata	Boroszewo 9 83-115 Swaróżyn	tel./fax (58) 536 77 63
Stajnia Malenin	ul. Krótka 3 83-111 Miłobądz	tel. kom. 602 607 169
Stajnia Kociewie	Boroszewo 18 83-115 Swaróżyn	tel. kom. 664 921 744
Gmina Subkowy		
Gospodarstwo Agroturystyczne POD PLATANEM	Radostowo ul. Dworcowa 11 83-120 Subkowy	tel. (58) 536 85 05
Ranczo Uroczysko	Wielgłowy ul. Pelplińska 1a 83-120 Subkowy	tel. (58) 533 11 17
Gmina Gniew		
M. Bolek	ul. Czyżewskiego 10 83-140 Gniew	tel. (58) 535 23 80
E. Dunajska	ul. Górny Podmur 3 83-140 Gniew	tel. (58) 535 35 55
E. Mieszczyńska	ul. Pod Basztą 1 83-140 Gniew	tel. (58) 535 25 09
D.K. Czerwińscy	Nicponia 63 83-140 Gniew	tel. (58) 348 08 58
Maciejówka	ul. J. Czyżewskiego 29 83-136 Opalenie	tel. (58) 535 18 11
Miodowe Rajskie Pólka	Pólko 5 83-136 Opalenie	tel. (58) 535 19 26
M. Głowala	ul. Św. Krzysztofa 36 83-136 Opalenie	tel. (58) 535 18 80
M. Cejer	ul. Warneckiego 16	tel. kom. 664 733 453

	83-136 Opalenie	
Zielony Domek	Pólko 3 83-136 Opalenie	tel. (58) 535 18 77
U Adama	ul. Ogrodowa 1 83-136 Opalenie	tel. kom. 602 756 824
Gościniec Staropolski	Mała Karczma 4 83-135 Mała Karczma	tel. (58) 535 15 95
R. Rekowski	Półwieś 70 83-135 Mała Karczma	tel. (58) 535 15 37

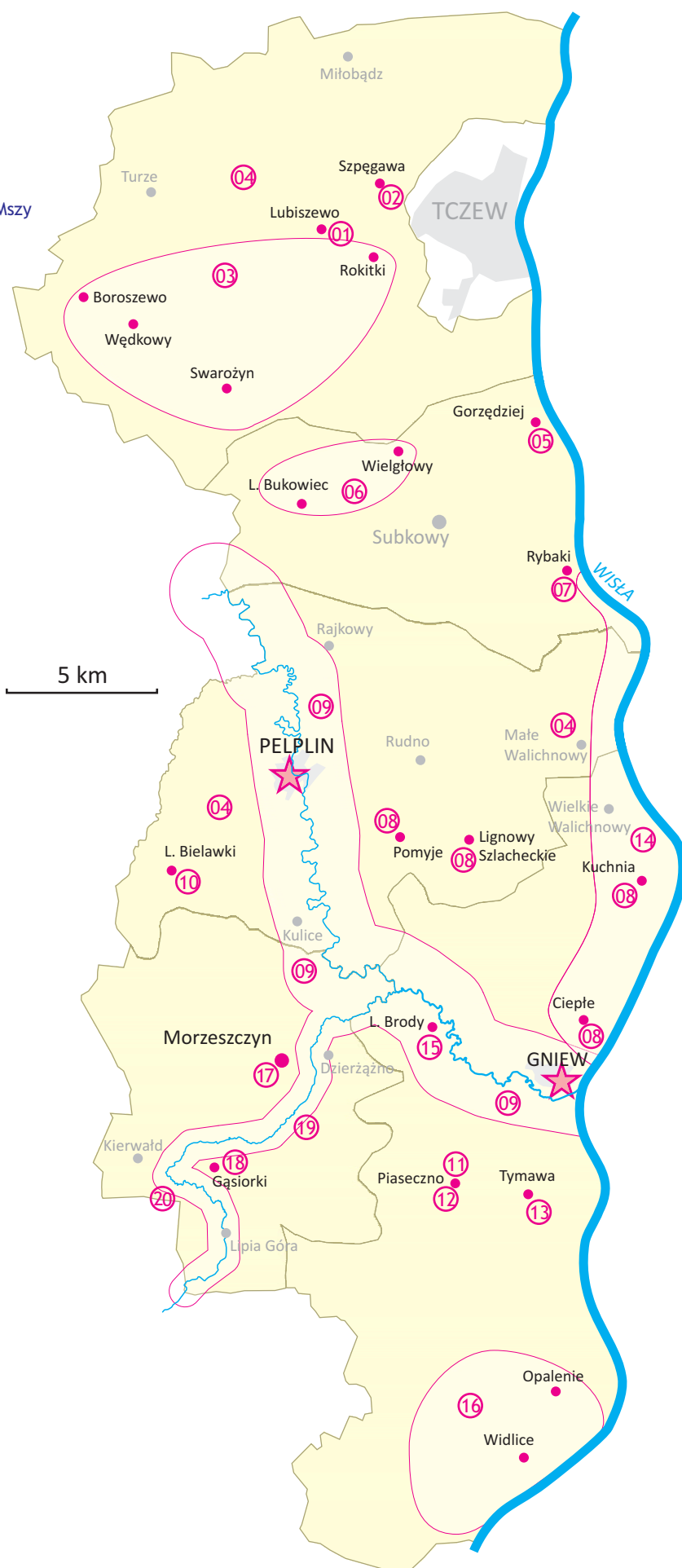
Dostępność komunikacyjna

Obszar Kociewia Tczewskiego jest dobrze skomunikowany. W Tczewie znajduje się istotny węzeł kolejowy - biegną stąd linie kolejowe w kierunku Chojnic, Bydgoszczy, Gdańska i Malborka (Warszawy). Jeszcze bardziej rozwinięta jest komunikacja drogowa. Przez obszar LGD z północy na południe przebiega autostrada A1. Na obszarze tym istnieją węzły w Stanisławiu (Gmina Tczew), Swarozynie (Gmina Tczew) i w Pelplinie (Gmina Pelplin). Ważny dla powiatu jest także węzeł w Kopytkowie (Gmina Smętowo Graniczne w Powiecie Starogardzkim), z którego korzystają mieszkańcy południowej części obszaru. Równoległe do autostrady biegnie droga krajowa nr 91 łącząca Gdańsk z Łodzią. Ważne znaczenie dla transportu ma też krzyżująca się z nią w miejscowości Czarlin (Gmina Tczew) droga krajowa nr 22 łącząca Człuchów z Elblągiem.

Na obszary wiejskie Kociewia Tczewskiego największe oddziaływanie zewnętrzne ma miasto Tczew oraz niedaleka aglomeracja Trójmiejska. Miasta ta mają istotne znaczenie komunikacyjne (m.in. Port Lotniczy Gdańsk im. Lecha Wałęsy), gospodarcze (miejsca pracy, zwiększony dostęp do dóbr), ale także stanowią bazę kulturalną dla obszarów wiejskich.

Ocena potencjału turystycznego obszaru LGD Wstęga Kociewia w związku z realizacją programu Leader (oś 4 PROW)

- 01 ::
Tajemnice Jezior Rokickich i Misterium Jednej Mszy
- 02 ::
Wiejski Park Rekreacji w Szpęgawie
- 03 ::
Aktywne pogranicze
- 04 ::
Kociewskie Trasy Rowerowe
- 05 ::
Wędrownka z Mnichem Adalbertusem
- 06 ::
Bukowiec i Uroczysko
- 07 ::
uwaga pole siłowe!
- 08 ::
Gotowanie na 4 fajerki
- 09 ::
Wierzyca - nurty natury, nurty kultury
- 10 ::
Barwy ochronne
- 11 ::
Parking NOSTALGIA
- 12 ::
Aqua Vita
- 13 ::
Calatrava to Tymawa
- 14 ::
Od mysikrólika po orła z godła
- 15 ::
Borsucza nora - park zwierząt leśnych
- 16 ::
To w górę, to w dół
- 17 ::
Projekt WESPA
- 18 ::
Wieża Wyznań
- 19 ::
Ekstremalna Janka
- 20 ::
Złoty akwalung

01 Tajemnice Jezior Rokickich i Misterium Jednej Mszy

lokalizacja:

Gmina Tczew, Lubiszewo

kategoria:

turystyka kulturowa (historyczna i sakralna)

miejsca:

Sanktuarium Matki Bożej Pocieszenia w Lubiszewie, plac im. Jana Pawła II, miejsce trzech bitew nadjeziornych

potencjalni partnerzy przedsięwzięcia:

parafia rzymskokatolicka pw. Św. Trójcy w Lubiszewie, Urząd Gminy Tczew, rada sołecka, przedsiębiorcy prywatni, LOT KOCIEWIE

Lubiszewo - rys historyczny

Wieś położona 6 km na zachód od Tczewa, o której pierwsza wzmianka pojawiła się w roku 1198. Najpierw była we władaniu Grzymistawa, księcia Sambora II, później Joannitów i Krzyżaków. W jej najbliższym sąsiedztwie stoczono trzy bitwy: w 1306 roku Władysław Łokietek przeciw Brandenburczykom, w 1577 Jan Zaborowski potykał się z gdańskimi oddziałami, a w 1627 hetman Stanisław Koniecpolski kontra król szwedzki Gustaw Adolf. Można tu zobaczyć gotycki kościół św. Trójcy z I połowy XIV wieku o wystroju XVIII-wiecznym i barokowym. Szczególnie charakterystyczne są ambona i chrzcielnica oraz bezcenna gotycka rzeźba Madonny Szafkowej z otwieranym wnętrzem z około 1400 roku (najcenniejszy ruchomy zabytek średnio-wiekowej sztuki sakralnej, obecnie w pelplińskim Muzeum Diecezjalnym). Lubiszewo to miejsce pielgrzymek ze źródłem cudownej wody. Od 1997 roku jest to sanktuarium Matki Boskiej Pocieszenia.

Przykład dobrej praktyki:

Grunwald - corocznie około 15 lipca obchodzone są Dni Grunwaldu, organizowane przez Gminę Grunwald, Związek Harcerstwa Polskiego - „Wspólnotę Drużyn Grunwaldzkich”, wojsko i bractwa rycerskie. Oprócz uroczystości patriotycznych przy Pomniku Zwycięstwa Grunwaldzkiego wielką atrakcją jest inscenizacja bitwy grunwaldzkiej w wykonaniu licznych bractw rycerskich z Polski i zagranicy. Całość inicjuje dedykowana wydarzeniu msza bitewna.

Wzór światowy, a realia miejscowe

Potencjał nieustannie tkwiący w turystyce religijnej jest nie do przecenienia. Razem z turystyką opartą o zamkowe mury i etos rycerski peregrynacja do miejsc świętych stanowi podstawę tej gałęzi gospodarki. Odpowiednia skonkretyzowany oraz realizowany pomysł wraz z odpowiednim pomysłem promocyjnym na prezentację tej lokacji już są poniekąd podstawą przyszłego sukcesu.

Potencjał kulturowy miejsca:

- postacie regionalnych władców (książęta Grzymiśław i Sambor II)

Grzymiśław - książę (namiestnik) świecki i lubiszewsko-tczewski. Prawdopodobnie syn lub wnuk Świętopętka. Znany jedynie z dwóch dokumentów. W 1188 roku uczestniczył w ufundowaniu przez księcia gdańskiego Sambora I klasztoru w Oliwie. W 1198 roku nadał joannitom Starogard i Skarszewy oraz patronat nad kościołem w Lubiszewie. Zmarł na początku XIII wieku. Jego księstwo objął Sambor I, książę (namiestnik) gdański.

Sambor II - książę lubiszewsko-tczewski, syn Mściwoja I, ojciec Małgorzaty. Początkowo zasiadał w Lubiszewie. W 1252 roku rozpoczął budowę grodu nad Wisłą, czyli Tczewa. W 1258 roku ufundował klasztor cystersów w Pogódkach, którzy w późniejszym czasie przenieśli się do Pelplina. Zmarł 30 grudnia w 1277 lub 1278 roku.

- trzy bitwy w najbliższej okolicy:

W 1306 roku Władysław Łokietek walczył tu z margrabiami brandenburskimi o sukcesję po królu Przemysławie II; 17 kwietnia 1577 roku kasztelan poznański, hetman Jan Zborowski, odniósł przygniatające zwycięstwo nad oddziałami Gdańska, który wówczas nie chciał się podporządkować Stefanowi Batoremu. W sierpniu 1627 r. po obu stronach doliny Motławy stanęły naprzeciwko siebie wojska hetmana Stanisława Koniecpolskiego oraz szwedzkiego króla Gustawa Adolfa, który najechał na Prusy Królewskie. 19 sierpnia doszło do walnej – zresztą nie rozstrzygniętej – bitwy, w której Gustaw Adolf został raniony. Jak wiadomo, ten etap wojny polsko-szwedzkiej zakończył się słynną bitwą morską na redzie gdańskiej, zwaną bitwą pod Oliwą.

- okresy władzy joannickiej i krzyżackiej

Walory przyrodnicze:

- malownicze tereny jeziorne z plażami do adaptacji rekreacyjnej

Propozycje rozwoju lokacji:

- nawiązanie współpracy z partnerskimi gminami niemieckimi, szwedzkimi oraz gdańskimi i ich grupami rekonstruującymi renesansowe realia militarne
- wybranie i stworzenie symbolicznie uznanego miejsca bitewnego
- doroczna msza przedbitewna
- inscenizacja kilkuepokowego pochodu bitewnego

mocne strony	słabe strony
<ul style="list-style-type: none"> - ciągle zainteresowanie turystyką pielgrzymkową - dobre skomunikowanie destylacji (autostrada A1, droga krajowa nr 91) 	<ul style="list-style-type: none"> - brak powszechnej świadomości o mnogości dziedzictwa kulturowego
Szanse	zagrożenia
<ul style="list-style-type: none"> - kumulacja walorów atrakcyjności turystycznej: etos rycerski w połączeniu z walorami religijnymi 	<ul style="list-style-type: none"> - niesprawdzone możliwości współpracy z partnerami zagranicznymi i brak doświadczenia podmiotów obszaru tutejszego LSR w takowej kooperacji

02 Wiejski Park Rekreacji

lokalizacja:

Gmina Tczew, Szpęgawa

kategoria:

turystyka aktywna, rekreacyjna

miejsce:

park rekreacyjny w Szpęgawie

potencjalni partnerzy przedsięwzięcia:

Urząd Gminy Tczew, rada sołecka, przedsiębiorcy prywatni

Opis lokacji:

W dalekosiężnych planach rozwoju Gmina Tczew zakłada stworzenie na terenie wsi Szpęgawa miejsca przyjaznego relaksowi mieszkańców (turystom wewnętrznym) oraz przyciągającego klienta pomorskiego (turystów zewnętrznych).

Istniejące podstawy infrastrukturalne:

Na chwilę obecną użytkowość tego miejsca ogranicza się jedynie do:

- kompleksu boisk sportowych
- prowizorycznego amfiteatru

Propozycja rozwoju lokacji:

- budowa basenu z elementami aquaparku
- stworzenie kompleksu boisk sportowych
- stworzenie centrum recepcyjno-wypoczynkowego

mocne strony	słabe strony
<ul style="list-style-type: none"> - nisza rynkowa tworząca popyt na tego typu infrastrukturę turystyczno-rekreacyjną na tym terenie 	<ul style="list-style-type: none"> - początki inicjacji projektu - brak zaplecza osobowego do przeprowadzenia nadzoru merytorycznego działań
szanse	zagrożenia
<ul style="list-style-type: none"> - rozwój prozdrowotnych tendencji w społeczeństwach rozwijających się - bliskość korytarza komunikacyjnego autostrady A1 oraz drogi krajowej nr 91 	<ul style="list-style-type: none"> - możliwy brak zainteresowania ze strony mieszkańców tak bliską destynacją rekreacyjną

03 Aktywne pogranicze

lokalizacja:

Gmina Tczew, obszary leśne, polne, żwirowiska

kategoria:

turystyka aktywna, rekreacyjna

miejsca:

Swarożyn, Boroszewo, Wędkowy, Rokitki

potencjalni partnerzy przedsięwzięcia:

Urząd Gminy Tczew, Nadleśnictwo Starogard Gdański, Zespół Szkół Agrotechnicznych i Ogólnokształcących w Swarożynie, Kolo Gospodyń Wiejskich Swarożyn, rady sołectkie, przedsiębiorcy prywatni, LOT KOCIEWIE

Opis obszaru:

Punktem wyjścia dla analizy tego fragmentu Kociewia Tczewskiego był potencjał turystyki jeździeckiej. Dokładnie to miejsce, ale i jego najbliższe okolice w pobliżu Tczewa (i Starogardu Gdańskiego), to zagłębienie rekreacji hippicznej. Od 4 (w bezpośrednim sąsiedztwie) do 11 takich ośrodków to intensyfikacja przekazu skierowanego do klienta. Tereny leśne i trzy okoliczne jeziora to walory naturalne predestynujące

„Podkowę Boroszewską” do aktywnego spędzania czasu na jej terenie. Szansą cywilizacyjną jest doskonałe skomunikowanie tego miejsca z kociewskimi miastami Tczew i Starogard Gdański (potencjał rynkowy to około 100 tys. mieszkańców) oraz za pośrednictwem Autostrady A1 (oraz drogi krajowej nr 91) z aglomeracją trójmiejską (potencjał rynkowy około 740 tys. ludzi).

Walory przyrodnicze:

- trzy zbiorniki wodne
- tereny leśne

Dotychczasowa infrastruktura turystyczna i około turystyczna:

- ośrodki agroturystyki posiadające w swej ofercie m.in. elementy rekreacji jeździeckiej (predestynowane do roli liderów: „Kraniec świata”, „Stajnia Bojary”)
- świetlica wiejska w Swarożynie (obiekt z planami rozwoju bazy rekreacyjnej, dalekosiężne plany zagospodarowania przestrzennego)
- działające i zraszające młody ludzi kolo wędkarskie w Swarożynie

Propozycje rozwoju lokacji:

- stworzenie parku linowego na terenie np. świetlicy wiejskiej w Swarzędynie
- wybranie oraz przygotowanie powierzchni pod tor jazdy quadami
- przygotowanie sezonowej atrakcji w postaci labiryntu kukurydzy
- reaktywacja szlaku turystycznego i trasy rowerowej łączącej Tczew ze Starogardem Gdańskim

Przykład dobrej praktyki:

- parki linowe: Łeba oraz Pałac Hanza w Rulewie (obiekty cieszące się nieustanną popularnością gwarantujące błyskawiczną i wysoką rentowność)
www.hanzapalac.pl
- labirynt w kukurydzy
www.kurozweki.nazwa.pl

mocne strony	słabe strony
- ogólnospołeczne, ciągle rozwijające się tendencje prozdrowotnego stylu życia	- przewidywane trudności z powiązaniem kilku różnorodnych atrakcji w całościowy produkt turystyczny
szanse	Zagrożenia
- zalety komunikacyjne, najbliższe sąsiedztwo węzłów autostradowych Swarzędzyna i Stanisławie, gwarantujące wygodę dotarcia na miejsce klienta trójmiejskiego	- spadek popularności spowodowany nasyceniem rynku tego typu atrakcjami

04 Kociewskie Trasy Rowerowe

lokalizacja:

okolice Tczewa, okolice Pelplina, Nizina Walichnowska
trasa Gniew → Gogolewo → Królów Las → Gąsiorki → Kierwałd → Skórcz

kategoria:

turystyka aktywna

miejsca:

drogi utwardzone i gruntowe, dukty leśne

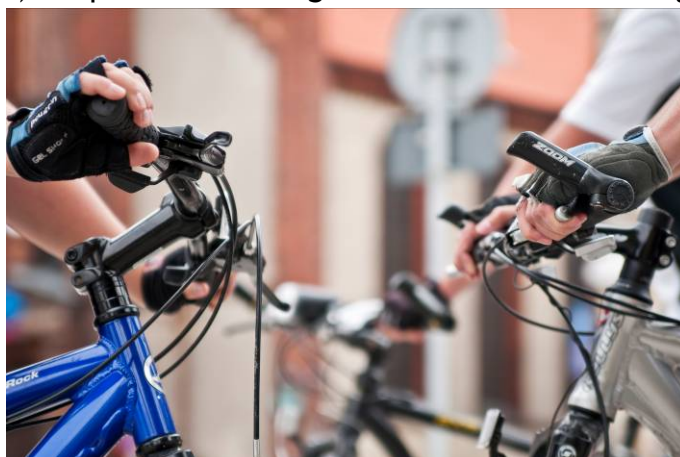
potencjalni partnerzy przedsięwzięcia:

Urząd Gminy Tczew, Urząd Miasta i Gminy Pelplin, Urząd Gminy Subkowy, Urząd Miasta i Gminy Gniew, Urząd Gminy Morzeszczyn, Starostwo Powiatowe w Tczewie, Nadleśnictwo Starogard Gdański, LOT KOCIEWIE, przedsiębiorcy prywatni

Przykład dobrej praktyki:

KTR na terenie Powiatu Starogardzkiego

Projekt pn. „Oznakowanie turystycznych tras rowerowych w powiecie starogardzkim wraz z budową infrastruktury towarzyszącej” został zrealizowany przez Powiat Starogardzki w ramach Regionalnego Programu Operacyjnego Województwa Pomorskiego 2007-2013, Oś Priorytetowa 8, Poddziałanie 8.1.2 Lokalna infrastruktura wspierająca rozwój gospodarczy. Dokumentem bazowym w projekcie była opracowana przez Lokalną Organizację Turystyczną koncepcja KOCIEWSKIE TRASY ROWEROWE. Zakres projektu obejmował oznakowanie 13 tras rowerowych (łącznie ponad 416 km) w powiecie starogardzkim wraz z budową 68 Punktów Infrastruktury Turystycznej (PITstopów). Inwestycja została zakończona w połowie października 2010 roku. Koszt wyniósł 930 460,91 zł z czego 84% pochodziło z Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego. Pozostałą część (16%) pokryło 12 gmin z powiatu starogardzkiego oraz samorząd powiatowy. Szlaki zostały wytyczone i oznakowane zgodnie ze standardem PTTK.

Wzór pobliski, a realia miejscowe:

Obserwacje współczesnych tendencji zmiany sposobu życia mieszkańców Kociewia wskazują, że rozwój turystyki aktywnej i prozdrowotny tryb życia będzie coraz bardziej zauważalny. Popołudniowa popularność nadwiślańskiego tczewskiego bulwaru, tczewskich ścieżek rowerowych, korytarzy spacerowych to jedno. Zainteresowanie materiały promocyjnymi dotyczącymi turystyki rowerowej

(zarówno na rynku lokalnym, jak i na arenach wielkoformatowych targów turystycznych) - to drugie. Po trzecie - udział i powszechne zapytania o możliwość wzięcia udziału w rowerowych imprezach plenerowych (rajdy, triale, przejażdżki). Znakomita realizacja tzw. KTR-u w sąsiadującym z obszarem LGD WSTĘGA KOCIEWIA Powiecie Starogardzkim, zadowoleni użytkownicy i stały marketing są odpowiednim wzorem do naśladowania na terenie tutejszym.

Istniejące podstawy infrastrukturalne:

- dotychczasowa siatka wytyczonych i oznakowanych w terenie szlaków rowerowych na terenie LGD WSTĘGA KOCIEWIA
- kilkuletnie nakłady pracy włożone w promocję turystyki rowerowej oraz rozpowszechnianie takiego typu spędzania wolnego czasu - lokalnie i ponadlokalnie

- aktualnie prowadzone działania w ramach współpracy pomiędzy gminami obszaru LSR a Lokalną Organizacją Turystyczną KOCIEWIE w zakresie opieki nad znakowanymi trasami turystycznymi. Podstawą współdziałania jest zawarta umowa na realizację zadania, w szczególności: wiosenny monitoring szlaków, prace konserwatorskie i renowacyjne, prace koncepcyjne i nadzór merytoryczny oraz działania promocyjne.

Propozycje rozwoju lokacji:

- bieżąca odnowa istniejących szlaków i wyposażenie ich w nowoczesny system oznakowania
- wyposażenie tras w tzw. PITstopy
  - typ A - informacyjny - obejmuje tablicę informacyjną,
  - typ B - miejsce postojowe - obejmuje tablicę informacyjną, ławki, kosze na śmieci oraz stojaki na rowery,
  - typ C - miejsce odpoczynku - obejmuje wiatę, ławki, kosze na śmieci, tablicę informacyjną oraz stojaki na rowery.

- organizacja imprez promujących aktywne spędzanie czasu na rowerze

mocne strony	słabe strony
<ul style="list-style-type: none"> - dotychczasowe realizacje projektowe na terenach przyległych do obszaru LGD WSTĘGA KOCIEWIA - doświadczenie LOT KOCIEWIE w realizacji przedsięwzięć rowerowych i 	<ul style="list-style-type: none"> - dysproporcja rozwoju systemu tras Kociewia Tczewskiego w stosunku do Kociewia Starogardzkiego - brak realizacji projektowej KTR na terenie Powiatu Tczewskiego

ich promocji	(nieobecność na szlakach PIT-stopów oraz tablic informacyjnych)
szanse	zagrożenia
<ul style="list-style-type: none"> - stała tendencja wzrostowa wszelkich wskaźników dotyczących rozwoju turystyki rowerowej - światowe tendencje skierowane na alternatywne formy transportu miejskiego i okołemiejskiego 	<ul style="list-style-type: none"> - niepewność realizacyjna najważniejszych projektów rowerowych na tym terenie (m.in. odłożenie prac nad Szlakiem Grzymistawa)

05 Wędrówka z mnichem Adalbertusem

lokalizacja:

Gmina Subkowy, Gorzędziej

kategoria:

turystyka kulturowa (sakralna) z elementem atrakcji rekreacyjnych

miejsca:

Sanktuarium św. Wojciecha w Gorzędzieju, teren miejscowości

potencjalni partnerzy przedsięwzięcia:

parafia rzymskokatolicka pw. Św. Wojciecha, Urząd Gminy Subkowy, rada sołecka, LOT KOCIEWIE

Gorzędziej - rys historyczny

Prawdopodobnie już w IX wieku istniał tu gród, a pierwsza potwierdzona wzmianka pochodzi z 1224 roku. Miejscowość ta, to sanktuarium św. Wojciecha z relikwiami patrona znajdującymi się w jednonawowym gotyckim kościele z XIV wieku pod wezwaniem legendarnego misjonarza, przebudowanym w XVII i XVIII wieku (skromny barokowy wystrój). W jego wnętrzu można zobaczyć XVIII-wieczny obraz oraz drewnianą figurę św. Wojciecha (wg legendy w 997 roku odprawił on pod gorzędziejskim dębem nabożeństwo w przerwie swej misyjnej drogi do Prus). Nieopodal stoi dworek klasycystyczny z początków XIX wieku z towarzyszącym mu niewielkim parkiem. Niezwykłą atrakcją jest widok z wysokiego urwiska na Wisłę i Żuławy Wiślane.

Święty Wojciech, właśc. Wojciech Sławnikowic, czes. Vojtěch Slavníkovec, niem. Adalbert (ur. ok. 956 w Libicach, zm. 23 kwietnia 997 w okolicach Elbląga lub Tękit, Tenkitten, obecnie Letnoje; inne źródła podają pruski Chollin) - czeski duchowny katolicki, biskup praski, misjonarz, męczennik, święty Kościoła katolickiego.

Przykład dobrej praktyki:

Droga św. Jakuba, nazywana często także po hiszpańsku Camino de Santiago (również bask. Done Jakue Bidea, gal. O Camiño de Santiago) - szlak pielgrzymkowy do katedry w Santiago de Compostela w Galicji w północno-zachodniej Hiszpanii. W katedrze tej, według przekonań pielgrzymów, znajduje się ciało św. Jakuba

Więszego Apostoła. Nie ma jednej trasy pielgrzymki, a uczestnicy mogą dotrzeć do celu jednym z wielu szlaków. Droga oznaczona jest muszlą św. Jakuba, która jest także symbolem pielgrzymów, i żółtymi strzałkami.

Wzór światowy, a realia miejscowe

Szlak św. Jakuba wiodący do Santiago de Compostela jest najlepszym przykładem na niewyczerpany potencjał dobrze wypromowanego miejsca turystyki pielgrzymkowej. Zachowując odpowiednie proporcje pomiędzy powszechnie znaną destynacją światową spersonalizowaną osobą jednego z dwunastu apostołów, a naszym rodzimym św. Wojciechem, to jednak nie sposób pominąć sanktuarijnego założenia w Gorzędzieju. Przez 14 lat od decyzji władz kościelnych o erygowaniu obiektu, nadal nie rozwija on swojego turystycznego potencjału.

Potencjał kulturowy miejsca:

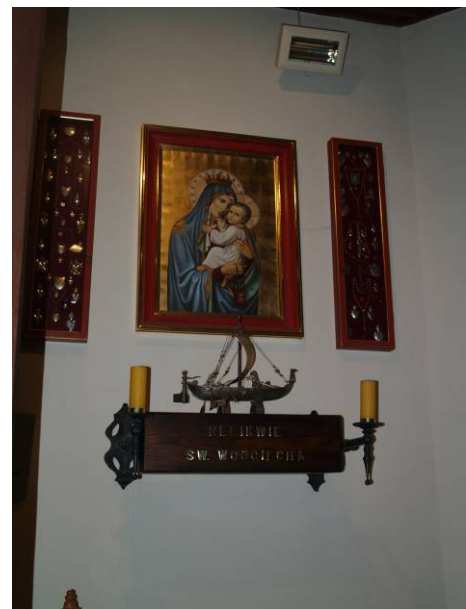
- kościół z XIV wieku (przebudowany na przełomie XVIII i XIX wieku)
- osoba patrona
- relikwiarz stylizowany na pradawną łódź

Walory przyrodnicze miejsca

- panorama wiślana roztaczająca się z gorzędziejskiego zbocza

Propozycje rozwoju lokacji:

- rozwój i promocja parafialnego odpustu (23 kwietnia)
- produkcja i handel pamiątkami oraz marketingowymi dewocjonaliami:
  - kijki nordic-walking św. Wojciecha
  - mydło pielgrzymie
- opracowanie logo produktu turystycznego
- wyznakowanie wycieczkowo-spacerowego szlaku w okolicy sanktuarium (połączenie elementu kontemplacyjnego z edukacją dotyczącą historycznej postaci)
- stworzenie nadwiślańskiego punktu widokowego (mogącego być zwieńczeniem wyżej wspomnianej trasy lub jej istotnym elementem)

mocne strony	słabe strony
<ul style="list-style-type: none"> - dobre podstawy współpracy władz gminnych oraz LOT KOCIEWIE z opiekunami obiektu oraz ich zwierzchnikami w Kurii Pelplińskiej 	<ul style="list-style-type: none"> - brak infrastruktury turystycznej, użytecznej klientowi - topograficzny układ wsi i jej położenie poza głównymi drogami tranzytowymi - brak lokalnych branżowych przedsiębiorców
szanse	zagrożenia
<ul style="list-style-type: none"> - niezmienność tendencji turystycznych związanych z ukierunkowaniem na docelowość duchową, religijną, sakralną i architektoniczną 	<ul style="list-style-type: none"> - przewidywane trudności z marketingowym postrzeganiem miejsca świętego przez właściwe władze kościoła katolickiego

06 Bukowiec i Uroczysko

lokalizacja:

Gmina Subkowy, leśniczówka Bukowiec, rancho UROCZYSKO we Wielgłowach, lasy bukowieckie

kategoria:

turystyka aktywna

miejsca:

otoczenie leśniczówki w Bukowcu, agroturystyka

potencjalni partnerzy przedsięwzięcia:

Nadleśnictwo Starogard Gdański, Rancho UROCZYSKO Anna Myszka, Urząd Gminy Subkowy

Opis obszaru:

Okoliczne państwowe tereny leśne, obiekt miejscowej leśniczówki oraz przedstawiciel lokalnej branży turystycznej to dwa miejsca, wokół których można pokusić się o stworzenie mini produktu turystycznego promującego ekologię i zdrowy tryb życia na łonie przyrody. Bezpośrednie sąsiedztwo obiektu leśnego jest odpowiednim do wytyczenia ścieżek edukacyjnych, a bliskość rozwijającej się agroturystyki można z nimi atrakcyjnie połączyć.

Istniejące podstawy infrastrukturalne:

- posesja leśna wraz z leśniczówką
- prywatne gospodarstwo agroturystyczne

Propozycje rozwoju lokacji:

- wytyczenie tematycznych ścieżek dydaktycznych
- rozwijanie szlaku konnego połączonego z obiektem agroturystycznym

mocne strony	słabe strony
- atrakcyjność terenów leśnych i użytkowość obiektu leśniczówki	- brak możliwości partycypacji czasowej obu podmiotów we wspólnym przedsięwzięciu
szanse	zagrożenia
- potencjał popytowy (placówki edukacyjne)	- brak możliwości przewidzenia skuteczności współpracy pomiędzy jednostką publiczną, a biznesem prywatnym

07 Uwaga pole siłowe!

lokalizacja:

Gmina Subkowy, Rybaki

kategoria:

turystyka kulturowa

miejsca:

zabytki hydrotechniki w Rybakach, park naukowo-technologiczny pod gołym niebem

potencjalni partnerzy przedsięwzięcia:

Urząd Gminy Subkowy, Starostwo Powiatowe w Tczewie, Zakład Melioracji i Urządzeń Wodnych, Politechnika Gdańska, LOT KOCIEWIE

Rybaki - rys geograficzno/historyczny

Wieś mająca swoje początki w późnym średniowieczu, znajdująca się 6 km na południe od Gorzędziewa. Można tu zobaczyć oryginalny pałacyk XIX-wieczny o cechach klasycystycznych, lecz największą atrakcją są śluzy odwadniające Nizinę Walichnowską (eklektyczne przepompownie) - to hydrotechniczne zabytki z końca XIX wieku.

Przykład dobrej praktyki:

Ogród Doświadczeń im. Stanisława Lema w Krakowie (potocznie: „Krakowski Ogród Doświadczeń”) - park edukacyjny powstały w 2007 roku w Krakowie. Park znajduje się na terenie Parku Lotników i zajmuje powierzchnię 6 ha. Krakowski Ogród Doświadczeń to pierwsze tego typu przedsięwzięcie w Polsce. Zadanie jest realizowane przez Miasto Kraków oraz Stowarzyszenie SIEMACHA - partnerów projektu „Nowa Huta - Nowa Szansa” w ramach programu operacyjnego Program Inicjatywy Wspólnotowej EQUAL. Krakowski park edukacyjny wzorowany jest na „Polu Doświadczeń Zmysłowych” w Norymberdze oraz Parku Nauki i Techniki La Villette w Paryżu.
www.ogroddoswiadczen.pl

Wzór światowy, a realia miejscowe:

Centrum Nauki Kopernik w Warszawie, park naukowo-techniczny w Krakowie to najlepsze przykłady tego typu przedsięwzięć na terenie Polski. W sieciowych sklepach sprzedaży Empik popularnością wśród najmłodszych (a jak to w przypadku „elektrycznych kolejek” bywa, także wśród ich rodziców) cieszą się półki z zabawkowymi zestawami promującymi edukację naukowo-techniczną. Moda na high-tech połączona z modą na alternatywne rodzaje energii i dywersyfikację sposób jej produkowania jest wyraźnie dostrzegalna we współczesnym świecie. Do tego dochodzi strategia edukacji państwowej, która zakłada urozmaicenie zajęć lekcjami terenowymi.

Na terenie LGD WSTĘGA KOCIEWIA najlepszym miejscem pod taką inwestycję o powszechnym charakterze turystycznym są wkomponowane w kociewską nizinę perły myśli technicznej inżynierów sprzed ponad 100 lat - śluzy, strażnice brzegowe, wrota przeciwpowodziowe, obiegi i kanaty grawitacyjne. Na bazie tego technokrajobrazu można by stworzyć park maszyn prostych w plenerze.

Potencjał techniczny lokacji:

- obiekty hydrotechniczne Niziny Walichnowskiej, Rybaki, unikatowy węzeł hydrotechniczny; śluza i przepompownię pochodzące z przetłomu XIX i XX wieku

Proponowane działania:

- przeprowadzenie rekonesansu terenowego
- techniczna analiza wykonalności projektu
- tworzenie lekcji tematycznych poświęconych fizyce maszyn prostych
- sprzedaż edukacyjnych zabawek
- tworzenie lekcji tematycznych poświęconych dziedzictwu inżynierskiemu menonitów z Niziny Walichnowskiej

Mennonici - chrześcijańskie wyznanie protestanckie o charakterze ewangelikalnym, powstałe w roku 1539 w Holandii. Jeden z nurtów anabaptyzmu, wywodzący nazwę od swego założyciela - Menno Simmonsa.

W Polsce mennonici osiedlali się między innymi na Żuławach w Dolinie Dolnej Wisły, oraz w Kazuniu koło Warszawy, na terenach dotychczas niezamieszkałych, dając początek tzw. kolonizacji olęderskiej. Byli niezwykle pracowici, wykazywali się ogromną zręcznością i kunsztem, jeśli chodzi o osuszanie bagien, w ciągu stu lat udało im się osuszyć znaczny obszar ziemi.

mocne strony	słabe strony
- zastana atrakcyjność industrializacyjna inicjująca projekt	- słabe skomunikowanie lokacji z głównymi kanałami transportu publicznego
szanse	zagrożenia
- nowoczesne systemy edukacji promujące urozmaicenie zajęć lekcyjnych i pozalekcyjnych	- ograniczenia przestrzenno-inżynierskie oraz prawo budowlane

08 Gotowanie na cztery fajerki

lokalizacja:

Gmina Pelplin (Lignowy Szlacheckie, Pomyje), Gmina Gniew (Kuchnia, Ciepłe)

kategoria:

turystyka kulturowa (kulinarna)

miejsca:

świątlice wiejskie w miejscowościach, koła gospodyń

potencjalni partnerzy przedsięwzięcia:

Koła Gospodyń Wiejskich: Lignowy Szlacheckie, Kuchnia, Pomyje, Urząd Miasta i Gminy Pelplin, Urząd Miasta i Gminy Gniew

Opis obszaru:

Cztery z wybranych miejsc tworzących pełną lokalizację, znajdują się na terenie dwóch gmin. Lignowy Szlachecki wraz regionalną liderką przedsięwzięć kulinarnych, Krystyną Gierszewską, oraz nośne marketingowo nazwy to jedynie wstępnie rysujące się możliwości współtworzenia atrakcji turystycznej.

Tendencje turystyczne, a realia miejscowe:

Obok destynacji sakralnych, miejsca atrakcji kulinarnych cieszą się i cieszyć będą nadal rynkową popularnością. Masowo zagęszczone miejsca zbiorowego żywienia w bliskich Kociewiu miejscach nadmorskiego wypoczynku przeżywają nieustanne obłożenie. Równie popularne są mniejsze i większe formatowe imprezy dedykowane gastronomii. Światowa mieszanka przypraw sprawia, że każda nowa restauracja staje się obiektem rozmów i wcale nie szeptanej poczty pantoflowej.

Kuchnia, gotowanie, kulinaria i pokrewne pojęcia nadal zawierają w sobie potencjał konkretnego zysku finansowego.

Biura podróży na stałe w swoich ofertach posiadają wielodniowe turnusy, których głównym celem jest podróż szlakiem winnic hiszpańskich i włoskich lub serowych produktów francuskich.

Przykład dobrej praktyki:

Enoturystyka, czyli turystyka winiarska (z greckiego oinos - wino), stała się ostatnio bardzo modnym zjawiskiem. Statystyki pokazują, iż obecnie jest jedną z najszybciej rozwijających się gałęzi przemysłu turystycznego.

Enoturystykę najczęściej definiuje się jako wyjazdy do regionów

winiarskich, w trakcie których turysta odwiedza przynajmniej jedno miejsce związane z produkcją wina (winnica, przetwórnia, gospodarstwo winiarskie), bądź uczestniczy w imprezie o profilu winiarskim (degustacje, różnego rodzaju prezentacje win, święta winiarskie, itp.) Niektórzy badacze tego zjawiska uważają, że koniecznym warunkiem właściwej turystyki winiarskiej jest otwartość uczestników na zdobywanie wiedzy związanej z winem, jego produkcją i szeroko pojętą kulturą winiarską.

Atrakcja tego typu jest także możliwa do realizacji na terenie LGD WSTĘGA KOCIEWIA.

Podstawy realizacji produktu:

- osoby: Krystyna Gierszewska, Magdalena Sondej (KGW Kuchnia), Joanna Żuraw (KGW Pomyje)
- dwie edycje sympozjum kulinarnego w Subkowach

Propozycje rozwoju lokacji:

- analiza potencjału infrastrukturalnego wymienionych miejscowości (ilość możliwych miejsc noclegowych)
- weryfikacja dostępnych pomieszczeń
- stworzenie podstaw produktu turystycznego o charakterze „weekendowej turystyki kulinarnej”
- skierowanie oferty na rynek trójmiejski i stargetowanie jej na odbiorczynię, płęć żeńską
- wykorzystanie nośności nazw własnych tworzących kluczowe punkty obszaru i podzielenie wśród nich obowiązków realizacyjnych
- próba stworzenia północno kociewskiej wersji Festiwalu Smaku w Grucznie na południu Kociewia

Festiwal Smaku zyskał rangę najważniejszej imprezy kulinarnej w Polsce północnej. Gruczno koło Chełmna to idealne miejsce, aby skosztować unikalnych produktów z ekologicznych gospodarstw. Oprócz miodów, nalewek, wędlin, win czy powideł w Grucznie można kupić też wyjątkową biżuterię, dzieła sztuki ludowej, wiklinowe kosze czy gliniane naczynia. Ideą festiwalu jest propagowanie dobrych rolniczych praktyk i dobrego smaku. Impreza jest okazją do kontaktu z wieloma osobami, producentami i stowarzyszeniami, którym leży na sercu przywracanie dobrego smaku polskiej żywności.

mocne strony	słabe strony
<ul style="list-style-type: none"> - osoba liderki miejscowej społeczności (Krystyna Gierszewska) - rozwijająca się z roku na rok impreza kulinarna (dotychczas w Gminie Subkowy) 	<ul style="list-style-type: none"> - dotychczasowy brak wspólnych działań pomiędzy czterema miejscowościami
szanse	zagrożenia
<ul style="list-style-type: none"> - niezmienna popularność turystyki kulinarnej - światowe tendencje żywłkowe szeroko pojętego konsumpcjonizmu (częstokroć ukierunkowanego na poszukiwanie nowych, wyjątkowych, zdrowych smaków regionalnych) 	<ul style="list-style-type: none"> - trudne do zweryfikowania relacje pomiędzy podmiotami przedsięwzięcia w czasie początkowej i dalszych faz projektu - ograniczona możliwość przyjęcia klienta turystycznego

09 Wierzyca - nurty natury, nurty kultury

lokalizacja:

Gmina Pelplin, Gmina Morzeszczyn, Gmina Gniew, rzeka Wierzyca

kategoria:

turystyka aktywna

miejsca:

brzegi rzeki Wierzyca, bezpośrednie sąsiedztwo brzegów

potencjalni partnerzy przedsięwzięcia:

Urząd Miasta i Gminy Pelplin, Urząd Gminy Morzeszczyn, Urząd Miasta i Gminy Gniew, Regionalny Zarząd Gospodarki Wodnej, Nadleśnictwo Starogard Gdański, Kuria Diecezjalna Pelplińska, lokalni przedsiębiorcy, LOT KOCIEWIE

Historia projektu:

Początkowo działania związane z turystycznym wykorzystaniem rzeki Wierzyca prowadzone były pod hasłem „Szlak wodny Wierzyca - Od zamku do zamku”. Realizowały go: Lokalna Grupa Działania CHATA KOCIEWIA oraz Lokalna Grupa Działania WSTĘGA KOCIEWIA w ramach Sektorowego Programu Operacyjnego „Restrukturyzacja i modernizacja sektora żywnościowego oraz rozwój obszarów wiejskich 2004-2006” Działanie 2.7 Pilotażowy Program LEADER+.

W ramach projektu zidentyfikowane zostały potrzeby w zakresie rozwoju turystycznego szlaku wodnego Wierzyca i jej dopływów.

Dokonana została inwentaryzacja zasobów geodezyjnych oraz przyrodniczych i kulturowych. Wykonana została również fotodokumentacja przebiegu rzeki. Szczególne elementy i miejsca objęte będą odrębną dokumentacją zdjęciową. W kolejnym etapie, na podstawie materiałów inwentaryzacyjnych oraz identyfikacji potrzeb, przygotowane zostały koncepcje zagospodarowania szlaku rzeki Wierzyca ze szczególnym uwzględnieniem małej infrastruktury (pomosty, punkty przystankowe, przenoski, tablice informacyjne).

Koordynatorem oraz konsultantem w powyższych działaniach była Lokalna Organizacja Turystyczna KOCIEWIE.

Aktualnie LOT KOCIEWIE koordynuje program pod nazwą „WIERZYCA: nurty kultury, nurty natury”, który jest szerszym przedsięwzięciem mającym na celu stworzenie, rozwój oraz promocję produktu turystycznego uwzględniającego w szczególności walory kulturowe i przyrodnicze obszaru Doliny Wierzyca.

Potencjał historyczny szlaku wodnego:

- Pelplin z dziedzictwem architektonicznym, kulturowym, religijnym i eventowym

- zespół pocysterski z *Bazyliką Katedralną*
- *Muzeum Diecezjalne z Biblią Gutenberga*
- *Góra Jana Pawła II na której to papież-Polak odprawił Mszę św. w 1999 roku*
- *coroczny wrześniowy Jarmark Cysterski*

- Gniew z pokrzyżacką warownią, powstającym centrum konferencyjnym i rynkiem miejskim

- *pokrzyżacki zamek gotycki*
- *kościół św. Mikołaja z XIV wieku*
- *układ urbanistyczny miasta*
- *imprezy o charakterze rycerskim - Międzynarodowy Konny Turniej Rycerski Króla Jana III i Vivat Vasa!- Vivat Rzeczpospolita!*

Walory przyrodnicze szlaku wodnego:

- górski charakter rzeki zapewniający ciekawe przeżycia

- mnogość gatunków flory i fauny, którą można obserwować z rzeki (m.in. zimorodek, wydra europejska, żuraw, pstrąg tęczowy)

Propozycje rozwoju lokacji:

- budowa infrastruktury turystycznej (przystanie i pomosty) w miejscach tego szczególnie wymagających

- zwiększenie ilości zaplecza

noclegowego na szlaku (miejsca biwakowe itp.)

- regularna organizacja promocyjnych spływów kajakowych

mocne strony	słabe strony
<ul style="list-style-type: none"> - dotychczasowa współpraca partnerskich gmin leżących nad Wierzycą - zainteresowanie rzeką urzędów wyższego szczebla (Urząd Marszałkowski Województwa Pomorskiego) - wsparcie Kurii Diecezjalnej w Pelplinie 	<ul style="list-style-type: none"> - brak infrastruktury turystycznej - brak udogodnień dla bardziej wymagającego turysty kajakowego
szanse	zagrożenia
<ul style="list-style-type: none"> - zwiększenie popularności turystyki aktywnej, jej ogólna dostępność i przystępna cena 	<ul style="list-style-type: none"> - utrudnienia w realizacji projektu wynikające z obostrzeń przepisów ochrony przyrody oraz krajobrazu - trudności w realizowaniu przedsięwzięć prowadzących do oczyszczenia rzeki z zanieczyszczeń naturalnych oraz sztucznych

10 Barwy ochronne

lokalizacja:

Gmina Pelplin, leśniczówka Bielawki

kategoria:

turystyka aktywna (przyrodniczo-edukacyjna)

lokalizacja:

Gmina Pelplin

miejsca:

otoczenie leśniczówki, lasy bielawskie

potencjalni partnerzy przedsięwzięcia:

Nadleśnictwo Starogard Gdański, Urząd Miasta i Gminy Pelplin, LOT KOCIEWIE

Opis lokacji:

Leśniczówka Bielawki wraz z otaczającą ją okolicą to miejsce odpowiednie do stworzenia na jego podstawie przestrzeni edukacyjnej o charakterze proekologicznym. Obiekt centralny oraz przylegająca do niego infrastruktura turystyczna to punkt wyjścia do dalszych inwestycji.

Istniejące podstawy infrastrukturalne:

- budynek leśniczówki
- tereny rekreacyjne (wiata, ławki, miejsce na ognisko)

Propozycja rozwoju lokacji:

- wytyczenie ścieżek dydaktycznych
- stworzenie interaktywnych miejsc obcowania ze zwierzętami
- promocja wśród placówek szkolnych

Ścieżka dydaktyczna - szlak pieszy, wytyczony w taki sposób, aby na jego trasie znalazło się jak najwięcej interesujących obiektów przyrodniczych (ścieżka przyrodnicza), czasem też zabytków architektury czy techniki. Celem tworzenia ścieżek dydaktycznych jest z jednej strony regulacja ruchu turystycznego, zwłaszcza na terenach rezerwatów przyrody lub innych obszarach, na których występują rzadkie gatunki roślin i zwierząt, z drugiej natomiast edukacja poprzez obserwację obiektów w ich naturalnym środowisku, co nie jest możliwe w sali lekcyjnej. Przebieg ścieżki dydaktycznej planowany jest tak, by ingerencja w środowisko naturalne była jak najmniejsza. Ścieżki dydaktyczne są oznakowane, podobnie jak szlaki turystyczne, elementami zaplecza są tablice informacyjne, wiaty bądź zadaszenia, punkty widokowe.

mocne strony	słabe strony
- dostępność komunikacyjna	- początki inicjacji projektu
szanse	zagrożenia
- potencjał popytowy (placówki edukacyjne oraz szkolnej z terenu powiatów: starogardzkiego i tczewskiego)	- nowoczesna konkurencyjność produktów turystycznych walczących o klienta

11 Parking NOSTALGIA

lokalizacja:

Gmina Gniew, Piaseczno

kategoria:

turystyka kulturowa

lokalizacja:

Gmina Gniew

miejsce:

Muzeum Historii Polskiego Ruchu Ludowego w Piasecznie

potencjalni partnerzy przedsięwzięcia:

Urząd Miasta i Gminy Gniew, rada sołecka, Ministerstwo Rolnictwa i Rozwoju Wsi, LOT KOCIEWIE

Charakterystyka obiektu:

Muzealny obiekt, który mógłby stać się interaktywnym miejscem dla wypoczynkowego postoju rodzin poruszających się drogą krajową nr 91. W chwili obecnej placówka nie wykorzystuje swego potencjału i jawi się być mało aktywną. Posiadane zabudowania, wnętrza i otoczenie oraz lokacja przy komunikacyjnym komentarzu predestynuje ją do roli bardzo ciekawego miejsca postoju parkingowego połączonego z rozwijającą intelektualnie wizytą w tutejszym skansenie.

Przykład dobrej praktyki:

Centrum Wystawienniczo-Regionalne Dolnej Wisty „Fabryka Sztuk” oficjalnie zainaugurowało działalność 22 lutego 2007 roku. Głównym zadaniem Centrum jest prowadzenie działalności kulturalnej, w tym propagowanie historii miasta i regionu kociewskiego oraz wzmacnianie identyfikacji mieszkańców Tczewa z miastem, jego historią oraz tradycją. Odrestaurowane budynki Centrum stanowią kompleks dwóch obiektów połączonych dziedzińcem. Mimo nowoczesnej aranżacji nadal zachowują pierwotny klimat będący miejscem rozwoju dla działań promujących dziedzictwo Tczewa oraz Kociewia.

Dotychczasowa infrastruktura turystyczna:

- wnętrza trzy kondygnacyjnego muzeum
- skansen maszyn i urządzeń rolniczych na terenie posesji

Propozycja rozwoju lokacji:

- przygotowanie i otwarcie obiektu na wizyty rodzin podróżujących drogą nr 91
- promocja specjalnie zorganizowanej kolekcji muzealnej na odcinku tejże trasy
- stworzenie ekspozycji interaktywnych mogących zainteresować poszczególnych członków rodziny
- otwarcie punktu małej gastronomii oraz sklepiku z pamiątkami

mocne strony	słabe strony
- lokalizacja na głównym szlaku komunikacyjnym	- konkurencyjna atrakcyjność bliskość zamku gniewskiego, a nawet sanktuarium w Piasecznie
szanse	zagrożenia
- popularność interaktywnych muzeów i obiektów	- możliwy brak chęci współpracy nadrzędnych nad Muzeum jednostek zarządzających

12 Aqua vita

lokalizacja:

Gmina Gniew, Piaseczno

kategoria:

turystyka kulturalna (sakralna)

miejsca:

Sanktuarium Maryjne w Piasecznie, kaplica przy Studzience

potencjalni partnerzy przedsięwzięcia:

parafia rzymskokatolicka pw. Narodzenia Najświętszej Maryi Panny, Urząd Miasta i Gminy Gniew

Piaseczno - rys historyczny

Miejsce objawień maryjnych, najbardziej znana na Pomorzu miejscowość pielgrzymkowa (od IV wieku) i sanktuarium. Turyści mogą tu zobaczyć kościół Najświętszej Marii Panny z 1348 roku (w najstarszej części, kruchcie, bardzo rzadkie sklepienie kryształowe, wewnątrz głównie barokowo-rokokowe). Bezcenną rzeźbą jest gotycka figura z około 1380 roku - Madonna z Dzieciątkiem (w 1968 ukoronowana na Królową Pomorza przez kardynała Karola Wojtyłę). Piaseczno było miejscem odwiedzanym przez króla Jana III Sobieskiego (fundator zdobień tutejszego kościoła, wota dziękczynne za zwycięstwo pod Chocimiem). Można tu także podziwiać barokowe kaplice, drogę różańcową z kapliczkami wokół muru przykościelnego cmentarza, drogę krzyżową oraz studzienkę „Matki Boskiej Piaseckiej” z cudowną wodą.

Realia zastane:

Trzy sanktuaria na Kociewiu Tczewskim „A z tych trzech najważniejsze jest...” piaseckie - jedynie to miejsce „bije pełnym blaskiem”. Nie godzi się licytować, które z tych trzech większe i lepsze cuda czyni, lecz nie sposób nie zauważyć urbanistyczno-cywilizacyjnego

wątku w zyskiwaniu renomy lub w utrudnianiu osiąganiu tejże. Jedną z głównych arterii komunikacyjnych Polski, tzw. „krajowa jedyńka”, z pewnością wydatnie przyczyniła się do wzrostu popularności wśród pielgrzymujących, a co za tym idzie możliwościami perspektywicznego rozwoju okolicznych terenów „zaangażowanych w sprawę” wraz ze swoją społecznością.

Prezentowane miejsce kultu posiada już swoją markę, którą można rzecz jasna rozwijać i skuteczniej promować (za zgodą władz kościelnych).

Potencjał kulturowy miejsca:

- sanktuarium maryjne
- www.sanktuarium-piaseczno.pl
- źródło cudownej wody
- odpust parafialny
- Piaseczno Folklor Festiwal

Przeglądy kociewskich zespołów folklorystycznych ku czci Władczyni Kociewia mają swoją historię sięgającą roku 1994. Rozpoczyna je Msza św. „Kociewska” pod przewodnictwem kaptana pochodzącego z Kociewia. Obsługę liturgiczną organizują same zespoły folklorystyczne.

Od roku 2005 dodano jeszcze drugi dzień występów zespołów folklorystycznych. Jest to dzień międzynarodowy. Pełna nazwa brzmi: I Międzynarodowy Przegląd Zespołów Folklorystycznych Polski Północnej i Krajów Nadbaltyckich ku czci Królowej Pomorza.

mocne strony	słabe strony
- świadomość turystyczna zarządców obiektu oraz ich zwierzchników	- sporadyczność wydarzeń dedykowanych
szanse	zagrożenia
- niezmienny potencjał tkwiący w turystyce religijnej - usytuowanie komunikacyjne obiektu	- konkurencyjny potencjał zamku gniewskiego

13 Calatrava to Tymawa

lokalizacja:

Gmina Gniew, Tymawa

kategoria:

turystyka kulturowa (historyczna i sakralna)

miejsca:

kościół parafialny, teren miejscowości

potencjalni partnerzy przedsięwzięcia:

Urząd Miast i Gminy Gniew, parafia rzymskokatolicka, rada sołecka

Tymawa - rys historyczny

Miejscowość położona 3 km na południe od Gniewu. To miejsce prastarego osadnictwa, czego świadectwem są wykopane tu urny popielnicowe. Pierwsza wzmianka pochodzi z roku 1224, gdy Tymawa stała się siedzibą cystersów hiszpańskich, rycerzy z Calatravy, tzw. Kalatrawensów. Prawdopodobnie stał tu wówczas średniowieczny gródek/zameczek ich zgromadzenia w miejscu obecnego kościółka lub na krawędzi doliny Wisły (tzw. „Winna Góra”). Od 1305 roku gród ten był pod zwierzchnictwem krzyżackim. Wart zobaczenia w Tymawie jest

jednonawowy kościół z XVII stulecia, a w nim chrzcielnice gotycka i barokowa oraz renesansowe ołtarze. Największą zaletą tej okolicy jest przepiękny krajobraz, nadwiślańska górzysta rzeźba terenu i lasy - podobno tereny nazwane przez Jana III Sobieskiego „Alpami Tymawskimi”.

Przykład dobrej praktyki:

- złoty pasjonatów Stonehenge, druidów, przesilen wiosenno-jesiennych

Legenda o Stonehenge

W jednej z pierwszych prac poświęconych królowi Arturowi, Vita Merlini („Życie Merlinia“, ok. 1140 r.) napisanej przez Geoffrey z Monmouth, jest mowa o okrągłym kompleksie, składającym się z olbrzymich głazów Gigantum Chorea („Taniec olbrzymów”), który kiedyś był w Afryce, a następnie został przeniesiony do Irlandii przez rasę gigantów. Tutaj umieszczono go na Górze Killarus jako szlachetny grobowiec czterystu sześćdziesięciu żołnierzy Aureliusa Ambrosiusa, zabitych przez Sasów.

Król Uther Pendragon próbował przetransportować kamienny kompleks do Anglii, ale zadanie było ponad jego siły, więc musiał

prosić pomoc maga Merlina. On, z pomocą aniołów, przeniósł kamienie do Salisbury Plain, gdzie pozostały do tej pory pod nazwą Stonehenge.

Od 1998 roku właścicielem miejsca jest English Heritage, które umożliwia wolny dostęp do Stonehenge wszystkim przybyłym osobom, aby 21 czerwca przez monolityczne bloki mogły obejrzeć wschód słońca.

Rycerze z Calatravy

Zakon rycerski utworzony w 1158 roku w Kastylii (teren dzisiejszej Hiszpanii) przez opata Rajmunda Sierrę i ojca Diego Velázqueza z cysterskiego opactwa Fitero. Zadaniem zakonu nakazanym przez króla Kastylii Sancho III była obrona przed Maurami zamku Calatrava, panującego nad południową drogą do Toledo i Kordoby, a zdobytego na nich przez króla Kastylii Alfonsa VII w 1147 roku. Zakon podlegał opactwu w Morimond. Cechą różniącą go od innych zakonów rycerskich było to, że nie wymagał od swoich członków potwierdzenia pochodzenia rycerskiego, a także, że jego członkowie byli prawdziwymi zakonnikami cysterskimi. Po wiekach zmiennych losów w roku 1838 zakon Calatrava faktycznie przestał istnieć. Obecnie istnieje w postaci orderowego bractwa rycerskiego, którego wielkim mistrzem jest Jan Karol, Król Hiszpanii. Prezydentem Rady Czterech Zakonów jest Karol, Książę Obojga Sycylii, Parmy i Kalabrii, a wielkim komandorem - Książę Granady i Egi. W XIII wieku prawdopodobnie cystersi z Oliwy osadzili kilku rycerzy zakonnych w Tymawie, położonej w pobliżu granicy z Prusami.

Potencjał kulturowy miejsca:

- tradycje zakonne
- nastrojowa świątynia otoczona terenem parafialnym na niewielkim pagórku

Walory przyrodnicze

- malownicze tereny pobliskich wzniesień nazywanych Alpami Tymawskimi

Propozycje rozwoju lokacji:

- próba nawiązania współpracy z samorządowymi partnerami hiszpańskimi
- próba nawiązania współpracy z przedstawicielami bractwa rycerskiego
- organizacja pierwszej edycji minifestiwalu religijno-rycerskiego

mocne strony	słabe strony
- nowatorstwo idei oraz aktywizacja miejscowej społeczności wokół jej dziedzictwa	- pierwsze początki tworzenia atrakcyjności miejsca
szanse	zagrożenia
- niezmiennie zainteresowanie klienta turystycznego atrakcjami o charakterze średniowiecznym, opartym o etos rycerski i sakralny	- konkurencyjna atrakcyjność i potencjał zamku gniewskiego

14 Od mysikrólika po orła z godła

lokalizacja:

Gmina Gniew, Gmina Pelplin, Nizina Walichnowska

kategoria:

turystyka aktywna, tzw. birdwatching

miejsca:

łąki nadwiślańskie, trzciniowiska, międzywale, strefa krawędziowa

potencjalni partnerzy przedsięwzięcia:

Gniewskie Centrum Edukacji Ekologicznej HELIANTHUS w Gniewie, Urząd Miasta i Gminy Gniew, Nadleśnictwo Starogard Gdański

Charakterystyka pojęcia:

Obserwowanie ptaków, ptasiarstwo (ang. *birdwatching*) - rodzaj hobby polegający na obserwowaniu ptaków, gołym okiem lub przez przyrządy optyczne (lornetkę, lunetę). Towarzyszy temu zazwyczaj zgłębianie wiedzy na temat ich wyglądu, głosów, zachowań i biologii. Ponadto ptaki są zwykle fotografowane, niekiedy techniką digiscopingu. Miłośnicy tego hobby nazywani są ptasiarzami lub ptakolubami. W przeciwieństwie do ornitologów, ptasiarze są zwykle amatorami i nie prowadzą badań naukowych. W Europie *birdwatching* jest szczególnie popularny na Wyspach Brytyjskich - liczbę tamtejszych *birdwatcherów* szacuje się na 3-4 mln. Do RSPB - Królewskiego Towarzystwa Ochrony Ptaków należy ponad 1 milion członków, co czyni je największą europejską organizacją przyrodniczą¹. W Stanach Zjednoczonych liczbę ptasiarzy szacuje się na kilkanaście milionów osób, a w Polsce - na kilka tysięcy.

Najważniejsze polskie destynacje ptasiarskie:

Popularnością pasjonatów amatorskiej ornitologii cieszą się w naszym kraju miejsca w różnych jego zakątkach. W odleglejszych terenach są to m.in. Tatry i rezerwat przyrody Stawy Milickie w dolinie Baryczy. Na Pomorzu odwiedzane licznie lokacje to ujścia Świny i Wisły oraz Mierzeja Helska.

Opis obszaru:

Okolice Gniewu to odcinek wieńczący Dolinę Dolnej Wisły. Przestrzeń ta objęta jest programem ochronnym Natura 2000. Obszar obejmuje dolny odcinek doliny Wisły, zachowujący w większości naturalny charakter: z namuliskami, ławicami piaszczystymi i wysepkami. W dolinie zachowane są starorzecza i niewielkie torfowiska niskie, zaś brzegi są pokryte zaroślami wierzbowymi i lasami łągowymi. Miejscami występują pola uprawne i pastwiska. Na wysokich zboczach doliny Wisły rosną grądy zboczowe, zaś na nasłonecznionych skarpach utrzymują się murawy kserotermiczne.

Wzorce ogólnopolskie, a realia miejscowe:

Wisła i jej najbliższe okolice skupia uwagę tego rodzaju hobbystów. Stawy w Dolinie Górnej Wisły oraz Dolina Środkowej Wisły są tego najlepszym przykładem. Dolina Dolnej Wisły, która bezpośrednio graniczy z obszarem LGD WSTĘGA KOCIEWIA to także lokalizacja niezwykle bogata przyrodniczo.

Istniejące podstawy realizacji przedsięwzięcia:

- Gniewskie Centrum Edukacji Ekologicznej HELIANTHUS i jego działalność. Celem GCEE jest edukacja ekologiczna skierowana do lokalnej społeczności, w szczególności do dzieci i młodzieży, poprzez:

- propagowanie idei ekorozwoju, jako rozwoju gospodarczego i społecznego uwzględniającego potrzeby środowiska naturalnego,
- zintensyfikowanie działań na rzecz ochrony środowiska przez współpracę pomiędzy jednostkami organizacyjnymi gminy, lasami państwowymi i innymi organizacjami mającymi w statucie działalność ekologiczną,
- kształtowanie postaw nacechowanych wrażliwością i szacunkiem dla przyrody,
- nakłanianie do racjonalnego korzystania ze środowiska naturalnego w poczuciu pełnej odpowiedzialności za jego stan,
- dążenie do kontaktu ze środowiskiem i aktywnego wypoczynku,
- promocja gminy Gniew jako regionu atrakcyjnego turystycznie,
- oddziaływanie poprzez dzieci i młodzież na postawę i zachowania ludzi dorosłych.

- lokalni animatorzy działań ornitologicznych i pronaturalnych

Propozycje rozwoju lokacji:

- zakup sprzętu obserwacyjnego (lornetki, lunety) dla przynajmniej kilkunastoosobowej grupy
- wskazanie i przygotowanie punktów obserwacyjnych
- wytyczenie ornitologicznych ścieżek dydaktycznych oraz przygotowanie sali edukacyjnej

mocne strony	słabe strony
- istnienie wiodącej placówki proekologicznej - osoba lidera lokalnego	- wysokie koszty wyposażenia placówki prowadzącej w specjalistyczny sprzęt obserwacyjny
szanse	zagrożenia

- proekologiczne trendy w nowoczesnej turystyce

- niewielka liczba potencjalnych klientów i konkurencja pomiędzy teoretycznie atrakcyjniejszymi miejscami obserwacji

15 Co w lesie piszczy?

Borsucza nora - park zwierząt leśnych

lokalizacja:

Gmina Gniew, Leśniczówka w Brodach Pomorskich

kategoria:

turystyka aktywna (edukacyjna)

miejsca:

otoczenie leśniczówki, lasy brodzkie

potencjalni partnerzy przedsięwzięcia:

Nadleśnictwo Starogard Gdański, Urząd Miasta i Gminy Gniew, LOT KOCIEWIE

Popularność nowoczesnych miejsc obcowania z przyrodą:

Oceanaria z przeszklonymi tunelami, parki safari, dinoparki oraz ogrody zoologiczne - wszystkie te miejsca niezmiennie nie narzekają na brak klienta. I to nie pojedynczego klienta, lecz klienta pomnożonego przez 3 lub 4. Podpatrywanie przyrody w najróżniejszych jej przejawach ściąga niczym magnes turystykę. Turystyka rodzinna zaś to gwarancja zwielokrotnionego zysku.

Przykłady dobrych praktyk:

- Leba Park

Miejsce łączące atrakcje związane z podziwianiem makiet prehistorycznych stworów oraz obserwacji życia (w niewoli) żywych zwierząt. Komercyjne przedsięwzięcie przemysłane jako alternatywa na czas niepogody nadmorskiej lub znudzenia plażowaniem. Podstawą jej sukcesu jest właściwa lokalizacja dająca możliwość innego spędzenia czasu w opozycji do reszty pobytu nad morzem.

www.lebapark.pl

- Leśny Park Niespodzianek w Ustroniu

Miejsce tworzące iluzję namacalnego kontaktu z dziką przyrodą z poczuciem przebywania w warunkach niemal naturalnych. Zaskakująca forma na obcowanie z przyrodą, rozrywką i edukacją.

www.lesnypark.pl

Istniejące podstawy infrastrukturalne:

- obiekt leśniczówki w Brodach Pomorskich (Nadleśnictwo Starogard Gdański)

Propozycje rozwoju lokacji:

- budowa interaktywnych obiektów, gablot, wolier, nor (symulujących jak najbliższą interakcję międzygatunkową)
- przygotowanie i realizacja dedykowanych gatunkom ścieżek dydaktycznych
- prowadzenie stałych warsztatów edukacyjnych

mocne strony	słabe strony
- elementy proekologicznej strategii w działaniach samorządu lokalnego	- wysokie koszty inwestycyjne
szanse	zagrożenia
- tendencje uatrakcyjniana zajęć szkolnych za pomocą wizyt edukacyjnych wizyt terenowych	- ewentualne ograniczenia inżynieryjno-budowlane

16 To w górę, to w dół

lokalizacja:

Gmina Gniew, lasy opaleńskie

kategoria:

turystyka aktywna, rekreacyjna, przyrodnicza

miejsca:

rezerваты (Wiosło Duże, Wiosło Małe, Opalenie Górne, Opalenie Dolne), krawędź Doliny Wisły

potencjalni partnerzy przedsięwzięcia:

Urząd Miasta i Gminy Gniew, Nadleśnictwo Starogard (leśnictwa: Opalenie, Dębiny), Zamek w Gniewie, wybrani przedstawiciele przyszłej branży agroturystycznej

Opis obszaru:

Zgodnie z analizą wszystkich elementów i czynników tworzących opinie o przedstawianych miejscach, lokacja niniejsza jest przestrzenią najbardziej interesującą. Szlaki piesze tego terenu są nomen omen punktem wyjścia do stworzenia tutaj mini produktu turystycznego o walorach wymagającej turystyki pieszej. Ukształtowanie terenu wraz z jego szatą roślinną daje posmak zmagania się z dziewiczą, trudno dostępną

przyrodą nadwiślańską. Cztery rezerваты podnoszą wskaźnik atrakcyjności miejsca czyniąc je w odbiorze przez turystę-klienta destynacjami o charakterze niemalże survivalowym. Ukryty potencjał „Kociewskiej dżungli” to budynek świetlicy w Widlicach, figurujący w planach gminnych jako docelowa baza turystyczna o charakterze schroniska. Odnowa i tworzenie ścieżek dydaktycznych w ramach wykorzystania funduszy publicznych oraz prywatne, komercyjne plany rozwoju turystyki hotelowej pomiędzy Nowem a Gniewem to kolejne zalety tej przestrzeni.

Walory przyrodnicze:

- cztery okoliczne rezerваты

Wiosło Małe - florystyczny rezerwat (utworzony w roku 1965, o powierzchni 21,88 ha) na obszarze Kociewia nad zachodnim brzegiem Wisły. Ochronie rezerwatu podlega stanowisko rzadko występujących bylin gatunku *aster gawędka*. Najbliższymi miejscowościami są Opalenie i Widlice.

Wiosło Duże - florystyczny rezerwat (utworzony w roku 1972, o powierzchni 29,88 ha) na obszarze Kociewia nad zachodnim brzegiem Wisły. Ochronie rezerwatu podlegają znajdujące się na

obszarze lasu mieszanego stanowiska pętnika europejskiego, koniczyny długokłosowej i kruszczyka rdzawoczerwonego. Najbliższymi miejscowościami są Opalenie i Widlice.

Opalenie Górne - florystyczny rezerwat (utworzony w roku 1965, o powierzchni 1,62 ha) na obszarze Kociewia. Ochronie rezerwatu podlegają znajdujące się na obszarze lasu mieszanego stanowiska pluskwicy europejskiej i groszku wielkoprzylistkowego. Najbliższą miejscowością jest Kolonia Ostrowicka.

Opalenie Dolne - florystyczny rezerwat (utworzony w roku 1965, o powierzchni 1,75 ha) na obszarze Kociewia. Ochronie rezerwatu podlegają znajdujące się na obszarze lasu mieszanego stanowiska paprotnika kolczystego. Najbliższą miejscowością jest Kolonia Ostrowicka.

- szlaki piesze
- punkt widokowy
- tereny leśne i nadwiślańskie

Propozycja rozwoju lokacji:

- rewitalizacja turystyczna budynku świetlicy i uczynienie z niego bazy noclegowej o charakterze schroniska
- odnowa i tworzenie ścieżek dydaktycznych
- wykorzystanie chęci współpracy Hotelu Holland z Zamkiem w Gniewie (kursy bryczkami na trasie Nowe - Gniew)

mocne strony	słabe strony
<ul style="list-style-type: none"> - charakter terenu o walorach ostępów leśnych - istniejące szlaki oraz popularne atrakcje turystyczne (punkt widokowy, pomnik)	<ul style="list-style-type: none"> - prawa lokatorskie mieszkańców do zamieszkiwania świetlicy
szanse	zagrożenia
<ul style="list-style-type: none"> - aktywność rozwojowa i proturystyczna Zamku w Gniewie	<ul style="list-style-type: none"> - nieweryfikowalne na chwilę obecną możliwości współpracy pomiędzy podmiotami prywatnymi, a samorządem lokalnym

17 Projekt Wespa

lokalizacja:

Gmina Morzeszczyn

kategoria:

turystyka kulturowa

miejsca:

Gminny Ośrodek Kultury w Morzeszczynie, świetlice wiejskie, przestrzeń publiczna

potencjalni partnerzy przedsięwzięcia:

Urząd Gminy Morzeszczyn, Biblioteka Wiejska, Gminny Ośrodek Kultury w Morzeszczynie, Koło Gospodyń Wiejskich Lipia Góra

Potencjał mody i mody stylizowanej:

Promocja i rozwój obszaru poprzez elementy folklorystyczne odnosi skutek pod każdą szerokością geograficzną. Twórcy nowoczesnych trendów odzieżowych bardzo często korzystają ze skarbnicy etnografii światowej. Raz po raz sławę zyskują kolekcje opatrzone symboliką różnorodnych subregionów świata. Także na rynku polskim sukces komercyjny odniosły firmy, które strategię marketingowe oparte są o linię mody nacechowaną stylistyką rustykalną. Projekt Wespa to jedna najważniejszych opcji promocyjnych dla Gminy Morzeszczyn.

Maria Wespa urodziła się 8 grudnia 1920 roku w Tczewie w rodzinie kolejarskiej. Od 1936 roku mieszkała w Morzeszczynie. W 1981 roku wróciła do Tczewa.

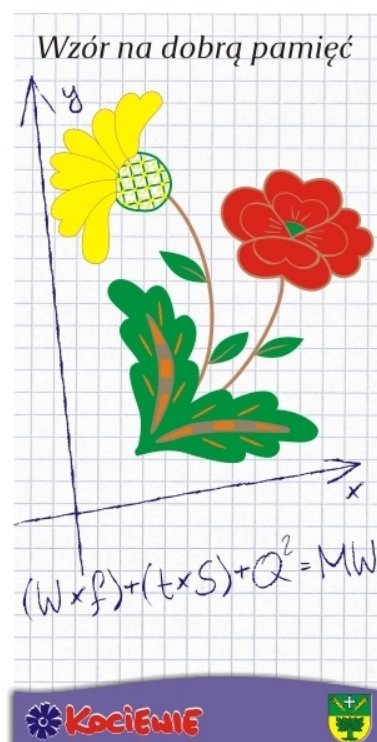
Haftowała od dziecięcych lat, ale poważnie sztuką wyszywania zajęła się w 1969 roku. Zaczęła wówczas żmudnie i uparcie zbierać ze starych sztandarów kościelnych, polichromii skrzyń wianowych i zabytkowych szat liturgicznych wzory dawnego haftu kociewskiego. Ponieważ wyszywaniem zajęła się w okresie, gdy mieszkała w Morzeszczynie, późniejsze jej indywidualne wzornictwo nazwano szkołą morzeszczyńską.

Prace Marii Wespowej eksponowane były na bardzo wielu wystawach, pokazywane na jarmarkach; znajdują się w muzeach etnograficznych. Swoje umiejętności hafciarka ta przekazywała na kursach haftu, organizowanych przez siebie i różne placówki upowszechniania kultury. Ciągle zachęcała do uprawiania tej tradycyjnej sztuki ludowego wyszywania. Po przeprowadzeniu się do Berlina Zachodniego, Maria Wespowa zmarła nagle 17 marca 1990 roku.

Charakterystyka haftu:

Maria Wespowa wypracowała własny styl kompozycji zrekonstruowanego haftu kociewskiego. Inspirowana przez dawne wzornictwo doprowadziła do opracowania samodzielnych tek haftu, zwanego przez etnografów szkołą morzeszczyńską. Teki te ukazały się w latach 1978 i 1980, wydane przez Zrzeszenie Kaszubsko - Pomorskie.

W hafcie tym występuje 8 podstawowych kolorów: biały, słonkowy, żółty, pomarańczowy, czerwony, liliowy, ciemno-niebieski, zielony. Wzornictwo Wespowej składa się głównie z ornamentyki florystycznej, nieco stylizowanej, opartej na popularnych w regionie kwiatach - tulipanach, modrakach, stokrotkach, makach.

Przykład dobrej praktyki:

Firmy Goshico i Soroczka

Marki w znacznej mierze lub w istotnej części bazujące na popularności mody etno i poszukiwaniu wzorów rustykalnych. W najlepszym okresie swej prosperity zdobywały rynek generując wysokie zyski dla swych właścicieli.

www.goshico.com

Podstawy realizacji projektu:

- dotychczasowe działania Urzędu Gminy (aplikowanie o fundusze Urzędu Marszałkowskiego Województwa Pomorskiego)
- wydanie pierwszej mini publikacji reklamowej („Igraszka”)
- plany warsztatów hafciarskich
- produkcja drobiazgów reklamowych
- plany opracowania i wydania publikacji projektowej

Propozycja rozwoju lokacji:

- ubogacenie przestrzeni publicznej: graffiti, instalacje przestrzenne
- otwarcie minisklepiku internetowego i urzędowego

mocne strony	słabe strony
<ul style="list-style-type: none"> - dobra współpraca partnerów biorących udział w projekcie - zaplanowane najbliższe przyszłe działania - tworzenie usystematyzowanej i spójnej wizualnie listy działań - grono osób tworzących jasno określoną	<ul style="list-style-type: none"> - konieczność nakładów środków finansowych przy ograniczonych środkach finansowych, którymi dysponuje samorząd gminny - ogromna konkurencja na rynku odzieżowym i nowych trendów

grupę liderów projektu	
szanse	zagrożenia
- marketingowa pewność, iż towar dobrze wykonany, opakowany i skutecznie reklamowany odnosi przynajmniej chwilowy sukces przynoszący zadowolenie twórców i zyski producentom	- niezweryfikowana chęć oraz ewentualny wymiar deklarowanej współpracy „spadkobierców” artystki oraz podmiotów mających w dyspozycji jej dziedzictwo

18 Wieża wyznań

lokalizacja:

Gmina Morzeszczyn, Gąsiorki

kategoria:

turystyka kulturowa

miejsca:

ruiny folwarczne w Gąsiorkach, wieża

potencjalni partnerzy przedsięwzięcia:

Urząd Gminy Morzeszczyn, prywatny dzierżawca

Opis idei:

Ocena perspektyw rozwoju tej lokacji opiera się w chwili obecnej jedynie na odkrywczości pomysłu związanego z pozostałościami folwarcznymi. Prognozowana niezwykła atrakcyjność miejsca wynikałaby z charakteru happeningowego obiektu. Zaniedbany teren o walorach XIX-wiecznego ziemiaństwa, a należący obecnie do administracji gminnej mógłby po niezbędnych inwestycjach zostać wizytówką gminy, a nawet całego obszaru LGD Wstęga Kociewia.

Uproszczona zasada działania sprowadzałaby się do rekultywacji i adaptacji przestrzeni i przygotowanie jej pod wydarzenia eventowe o regularnym charakterze. Na początek odczyty uchwał tutejszej gminy oraz gościnnie gmin obszaru Wstęgi Kociewia. Kolejne etapy rozwoju tego produktu miejsca to zorganizowane happeningowe imprezy plenerowe w różnorodny sposób związane z wieloznacnością słowa „wyznanie”, np. Walentynki, ogólnoswiatowe internetowe dni dedykowane itp.

Przykład dobrej praktyki:

- londyński Hyde Park, jeden z kilku królewskich parków w Londynie, położony na obszarze 390 akrów (ok. 159 ha). Od XIX wieku park stał się popularnym miejscem spotkań towarzyskich i wydarzeń kulturalnych. Miejscem, któremu nazwa *Hyde Park* zawdzięcza swoje potoczne znaczenie - jako forum dla

swobodnego wypowiedzania wszelkich poglądów w imię wolności słowa (pod warunkiem nieobrażania królowej) - jest *Speakers' Corner*, położony w pobliżu *Marble Arch*. Jest to tradycyjne miejsce przemówień i debat (przemawiali tam m.in. Karol Marks i Włodzimierz Lenin), odbywających się zwłaszcza w niedzielne poranki. Hyde Park jest też miejscem wielu koncertów.

Wzór światowy, a realia miejscowe:

Niebanalność tego rozwiązania i dotychczasowa współpraca pomiędzy wymienionym wcześniej partnerami oraz ich doświadczenie zdobyte na obszarze LGD WSTĘGA KOCIEWIA to główne zalety tej ewentualnej, przyszłej realizacji. Na początkowym etapie procesu kreowania zadaniem twórców byłaby oczywiście możliwie pełna aktywizacja miejscowej ludności - tak, aby cała społeczność utożsamiała się ze swym przyszłym, turystycznym symbolem. W przypadku tego typu lokacji i pomysłów, których siła rynkowa oparta jest głównie o „medialną burzę” - konieczna jest pełna akceptacja i wsparcie mieszkańców.

Propozycje rozwoju lokacji:

- odbudowa, rekonstrukcja obiektu
- rekultywacja i zaadaptowanie terenu
- wybór i organizacja imprezy tytularnej
- realizacja i promocja odczytów gminnych

mocne strony	słabe strony
<ul style="list-style-type: none"> - nowatorskość pomysłu - dobre relacje pomiędzy potencjalnymi partnerami projektu 	<ul style="list-style-type: none"> - wymagające rozwiązania kwestie prawne lokalizacji - konieczność gruntownych prac inżynierskich - słabe skomunikowanie miejsca oraz brak zaplecza turystycznego - przewidywane wysokie koszty prac adaptacyjnych
szanse	zagrożenia
<ul style="list-style-type: none"> - potencjał stałej atrakcji, wizytówki miejsca, a nawet regionu 	<ul style="list-style-type: none"> - niezwyfikowane na chwilę obecną ograniczenia inżyniersko-budowlane

19 Ekstremalna Janka

lokalizacja:

Gmina Morzeszczyn, rzeka Janka

kategoria:

turystyka aktywna (kajakarstwo ekstremalne)

miejsca:

brzegi rzeki Janki

potencjalni partnerzy przedsięwzięcia:

Urząd Gminy Morzeszczyn, wybrani przedstawiciele przyszłej branży agroturystycznej

Światowy trend w wodnej turystyce śródlądowej

Kajakarstwo zwałkowe (ang. *logjams*) - coraz popularniejsza w Polsce nizinna alternatywa dla kajakarstwa górskiego. Polega na eksplorowaniu rzek o maksymalnej uciążliwości - wypełnionych naturalnymi i sztucznymi przeszkodami (zwalonymi drzewami, jazami, progami), które pokonuje się bez wysiadania z kajaka. Spływy zwałkowe są zespołową aktywnością rekreacyjną, propozycją dla osób, które od kajakarstwa oczekują czegoś więcej niż tylko relaksu na łonie przyrody, a mianowicie: emocji, przygody, sprawdzenia własnej kondycji i odporności psychicznej w trudnych warunkach terenowych. Większa ilość zwałek pokonanych bez opuszczania kajaka, daje kajakarzowi wyższy poziom satysfakcji. Należy zaznaczyć, że do uprawiania kajakarstwa zwałkowego oprócz dobrego opanowania kajaka, umiejętności technicznego pokonywania przeszkód i współpracy w zespole potrzebna jest odpowiednia siła i kondycja fizyczna. Kajakarstwo zwałkowe zaliczane jest do sportów ekstremalnych, ale poziom trudności zależy tu przede wszystkim od wyboru konkretnego odcinka rzeki.

Wzór światowy, a realia miejscowe

Obie formy nowoczesnej turystyki ekstremalnej są możliwe do uprawiania na obszarze Kociewia Tczewskiego. Niewielkie rzeczki (Janka, Węgiermuca) o dość sporym spadku a przede wszystkim z licznymi zakolami i niezliczoną ilością zwalonych drzew i innych przeszkód doskonale nadają się na rozwój kajakarstwa zwałkowego.

Opis lokacji:

Szlak kajakowy o długości ponad 15 km. Możliwość wodowania na moście na drodze Gąsiorki - Barłożno, najkorzystniej kończyć lądowaniem na moście na drodze Kulice - Brody Pomorskie lub płynąć do ujścia Janki do Wierzycy i dalej Wierzycą. Szlak kajakowy uciążliwy, dostępny jedynie dla kajaków jednoosobowych, dla wprawionych kajakarzy, trudny do pokonania, liczne zwalone drzewa, zakręty, nurt miejscami wartki, spora ilość przenosek. Brak zagospodarowania ułatwiającego wodowanie, lądowanie i pokonywanie przeszkód, brak oznakowania oraz informacji. Szlak dostępny przez większość część roku.

Propozycje rozwoju lokacji:

- budowa trapów umożliwiających lądowanie i wodowanie w pobliżu przenosek,
- ustawienie tablic informacyjnych na szlaku

mocne strony	słabe strony
- zawężenie produktu do wyraźnie określonej grupy klientów turystycznych	- brak infrastruktury turystycznej - nieobecność przedstawicieli właściwej branży turystycznej
szanse	zagrożenia
- popularność turystyki aktywnej w rozwijającym się i bogacącym się społeczeństwie	- dyskusyjna atrakcyjność rzeki Janki wobec innych, znanych już szlaków wodnych

20 Złoty akwalung

lokalizacja:

Gmina Morzeszczyn, Jezioro Szmaragdowe k. Kierwałdu

kategoria:

turystyka aktywna (baza pletwonurkowa)

miejsce:

Jezioro Szmaragdowe

potencjalni partnerzy przedsięwzięcia:

prywatny właściciel, Urząd Gminy Morzeszczyn, lokalni przedsiębiorcy, kluby nurkowe, Ochotnicza Straż Pożarna Tczew

Opis lokacji:

Miejsce to wyrobisko po eksploatacji kruszywa zlokalizowane przy drodze gruntowej Piła-Lipia Góra w bezpośredniej bliskości pasa drogowego autostrady A1.

Zbiornik jest własnością prywatnego przedsiębiorcy. Wielkość, parametry oraz najbliższe otoczenie predestynuje tę przestrzeń do zrealizowania na jej terenie wyjątkowej inwestycji. Od dwóch lat istniejące wyrobisko żwirowe w okolicach Piły nazwane przez autorów niniejszego opracowania Jezioro Szmaragdowym, z doskonałą widocznością pod wodą, z dobrym dostępem do tafli wody, idealnie nadaje się na lokalizację bazy czy ośrodka sportów podwodnych.

Istniejące podstawy infrastrukturalne:

- teren odkryty
- ogrodzenie
- ograniczony dostęp
- brak odpowiedniego turystycznie zagospodarowania terenu

Propozycje rozwoju lokacji:

- przygotowanie drogi dojazdowej w pobliżu lustra wody,
- oddzielenie terenu przeznaczonego dla nurków od pozostałej części (plaża),
- montaż pomostu drewnianego,

- montaż podwodnych elementów uatrakcyjnających nurkowanie (wraki samochodów, jednostek pływających, platformy ćwiczebne, betonowe kręgi, rury, itp.
- montaż ławeczek, wiat, śmietników,
- budowa toalet, przebieralni, budynku socjalno-magazynowego dla obsługi ośrodka

mocne strony	słabe strony
- atrakcyjność docelowa mini produktu turystycznego	- brak jakiegokolwiek infrastruktury turystycznej
szanse	zagrożenia
- zalety komunikacyjne: usytuowanie w pobliżu autostrady A1	- przewidywalny niewielki popyt na tak specjalistyczną formę hobby